



bilimname XXXVIII, 2019/2, 251-287
Geliş Tarihi: 09.08.2019, Kabul Tarihi: 31.10.2019, Yayın Tarihi: 31.10.2019
doi: <http://dx.doi.org/10.28949/bilimname.604791>

MALEZYA'DA İSLAMİ FİNANS VE İSLAMİ BANKACILIK UYGULAMALARI ÜZERİNE BİR İNCELEME*

© Ayfer GEDİKLİ^a

© Seyfettin ERDOĞAN^b

Öz

İslami finans alanında dünyada lider ülkelerden olan Malezya'da İslami bankaların varlıkları yanı sıra sukuk ve diğer İslami fonlar İslami finansal sistemde önemli bir pay almaktadır. Ülkede, İslami finansal sistemin gelişimini sürekli kılmak adına Şeriat kuralları dikkate alınarak yeni İslami finansal enstrümanların geliştirilmesi konusunda önemli inovasyon çalışmaları yapılmaktadır. Ülkede İslami bankacılık uygulamalarının başlatıldığı 1983 yılından günümüze sektörde önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Günümüzde 65 milyar \$'ı aşan sermayesi ile İslami bankacılık sektöründe Malezya, model bir ülke konumundadır. İslami bankacılık sisteminin ortaya çıkışında mudilerden gelen faizsiz hizmet alma talebi önemli bir motivasyon olmuştur. Bankacılıkta dual/ikili sistemin uygulandığı ülkede, yerli ve yabancı İslami bankaların yanı sıra konvansiyonel bankalar da faaliyette bulunmaktadır. Malezya'da Şeriat kurallarınca uygun görülen Mudaraba, Muşaraka, Murabaha, Selem, Vadia gibi çok çeşitli İslami kontrat modelleri uygulanmaktadır. Öte yandan, 2002 yılında Şeriat hükümlerine uygun olarak Sukuk ihracına başlanmıştır. Malezya günümüzde sukuk ihracı konusunda dünyanın önde gelen ülkeleri arasında yer almaktadır. Ancak Malezya'da, İslami finans konusunda diğer ülkelere göre rekabetçi üstünlüğe karşın, uygulamada bazı güçlükler yaşanmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, Malezya'da İslami bankacılık ve İslami finans uygulamalarını incelemektir. Malezya'da İslami bankacılık ve İslami finans uygulamaları hakkında ayrıntılı bilgiler verildikten sonra bu ülkede İslami finansın geliştirilmesine yönelik öne çıkan politika önerileri üzerinde durulacaktır. Çalışma, Malezya'da finansal sistemin yapısı yanında İslami bankacılığın yapısı ve işleyişi, İslami finansal enstrümanlar, sukuk ve tekâfül

* Bu çalışma, Gebze Ticaret Odası tarafından kabul edilen "Katılım Bankacılığında Öne Çıkan Ülkeler Üzerine Bir Araştırma ve Türkiye İçin Politika Önerileri" isimli Projede yer alan yazarların hazırladığı bölüme dayanmaktadır.

^a Doç. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, ayfergedikli@gmail.com

^b Prof. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, erserdagm@hotmail.com

uygulamaları ile İslami finans sistemin gelişmesine yönelik politika önerileri başlıklarından oluşmaktadır.

Anahtar kelimeler: İslam Hukuku, İslami finans, İslami bankacılık, Malezya



AN INVESTIGATION OF ISLAMIC FINANCE AND ISLAMIC BANKING IN MALAYSIA

After many years of strong growth performance, Islamic banking industry has become an important source of the global financial system. As one of the pioneer countries, Malaysia has been trying to improve its Islamic financial system since 1980's by diversifying Islamic financial products. In order to have a sustainable development in Islamic finance in Malaysia, Shariah compliant new Islamic financial instruments are produced. Today, as one of the leader countries in Islamic finance Malaysia has a significant share in the Islamic financial system with its Islamic banks' assets, sukuk and other Islamic funds. By comparison in terms of Islamic financial assets, Malaysia comes just after Saudi Arabia. The emergence of the Islamic banking system in Malaysia was driven by the demand of depositors for interest free services.

[The Extended Abstract is at the end of the article.]



Giriş

Uzun yıllardır devam eden büyüme sürecinin ardından İslami Finans endüstrisi, küresel finansal sistemin önemli kaynaklarından birisi haline gelmiştir. 2015 yılı verilerine göre İslami finans piyasaları sukuk ve diğer İslami fonlarla birlikte 2 trilyon dolarlık varlık düzeyine ulaşmıştır. İslami finans konusunda dünyanın önde gelen ülkelerinden olan Malezya'da, son yıllarda gerek gelenekleşen finansal ürünler ve gerekse yeni İslami finansal enstrümanlar konularında önemli çalışmalar yapılmaktadır. Malezya, 2016 verilerine göre 31.7 milyon nüfusu, 296.4 milyar dolar milli geliri ve 9360.5 dolar kişi başı milli geliri ve 414 milyar dolarlık finansal kuruluş varlıkları ile bölgesinin önemli ülkelerinden birisidir. 2017-2018 rekabetçilik endeksi değerlendirmelerinde gelişmekte olan ülkeler kategorisinde 23. Sırada yer alan Malezya, geçtiğimiz 6 yıl boyunca devam eden büyümesi ile Çin'in ardından bölgesindeki en etkin ülkelerden birisi olmaya devam etmektedir (Schwab, 2017:192). Malezya, Çin ve Tayland ile birlikte büyümeye devam ederken, orta gelir tuzağından kurtulmak için dijital girişimler ve bilişim teknolojisine yönelik yatırımlar yapması gerekliliğinin farkında bir ülke olarak bu yönde önemli çalışmalar yapmaktadır. Bu çerçevede Malezya, 2014

yılında yerel para birimi ringgit üzerinden 240 milyon dolar düzeyinde sukuk ihracına başlamış, 2017 yılından itibaren emeklilik fonları konusunda 26 milyar dolarlık bir tasarruf planlaması yaptığını duyurmuştur. Bu rakam, toplam varlık düzeyi olan yaklaşık 168 milyar doların %14.67'sine tekabül etmektedir (Schwab, 2016:16-17, 250; Thompson Reuters, 2016a:53, 67-68).

Öte yandan Malezya, 1983 yılında başladığı İslami bankacılık kurumları konusunda önemli bir ilerleme kaydetmiş ve günümüzde 65.6 milyar dolarlık İslami bankacılık endüstrisi ile bu alanda en önemli küresel oyuncularından birisi haline gelmiştir. Malezya, dual/ikili bankacılık sisteminin uygulandığı ilk ülkelerden birisidir. Çok kültürlü yapısı ve farklı etnik ve dini grupların çokluğu nedeniyle dual sisteme geçiş, Malezya açısından son derece önemli bir dönüşüm olarak kabul edilmiştir. Ülkede İslami bankacılığın başlatılmasının en önemli nedeni, dini hassasiyeti yüksek müşterilerinden gelen faizsiz hizmet talebidir. İslami bankacılık hizmetleri arasında en eski ve en yaygın olanlarının başında konut finansmanı gelmektedir. Konut finansmanı hizmetleri 1984 yılında Bank Islam Malaysia Berhad tarafından başlatılmış ve İslami mortgage işlemleri konusunda hizmet vermiştir. 2006 yılında hisse senedi temelli müşaraka hizmeti vermek üzere, Şeriat hükümlerini daha fazla merkeze alan Kuwait Finance House Malaysia Berhad faaliyete başlamıştır. 2009 yılında Malezya Merkez Bankası'nın çıkardığı yeni kanunla ülkede dual finansal sistem resmi ve kanuni olarak tanınmıştır (Subky vd., 2017:18; Ibrahim, Muneeza ve Hassan, 2012:246). Günümüzde gerek konvansiyonel bankacılık hizmetleri, gerekse İslami bankacılık hizmetleri konusunda önemli bir yol katetmiş olan Malezya, İslami finansal hizmetler ve İslami finansal enstrümanlar konusunda önemli inovasyon çalışmaları ile küresel İslami finansın en önemli aktörlerinden birisi durumuna gelmiştir.

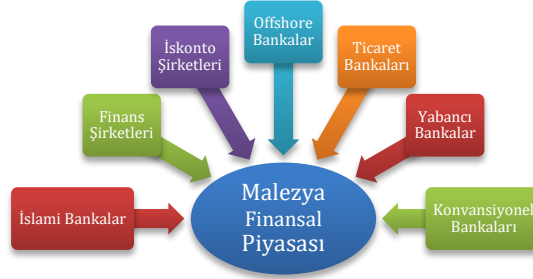
Bu çalışmanın amacı, Malezya'da İslami bankacılık ve İslami finans uygulamalarını incelemektir. Çalışmada Malezya'da İslami bankacılık ve İslami finans uygulamaları hakkında ayrıntılı bilgiler verildikten sonra bu ülkede İslami finansın geliştirilmesine yönelik öne çıkan politika önerileri üzerinde durulmuştur. Çalışma, ülkede finansal sistem, İslami bankacılığın yapısı ve işleyişi, İslami finansal enstrümanlar, sukuk ve tekâful uygulamaları ile İslami finansal sistemin gelişmesine yönelik politika önerileri başlıklarından oluşmaktadır.

A. Malezya'nın Finansal Sistemi

Malezya, 1990'lara kadar finansal sistemini geliştirmeye çalışmış ve

İslami finansın da sistemde aktif şekilde faaliyet göstermesiyle birlikte küresel finansal sistem içinde önemli bir oyuncu haline gelmiştir. Bu gelişmede İslami finansal ürün çeşitlendirmesi ve küresel piyasalarda bu konularda etkinliğinin artmasının önemli bir rolü vardır.

Şekil-1: Malezya Finansal Sistemi



Kaynak: <https://www.treasury.gov/about/organizational-structure/offices/International-Affairs/Documents/malaybnk.pdf> (1998:330-333)

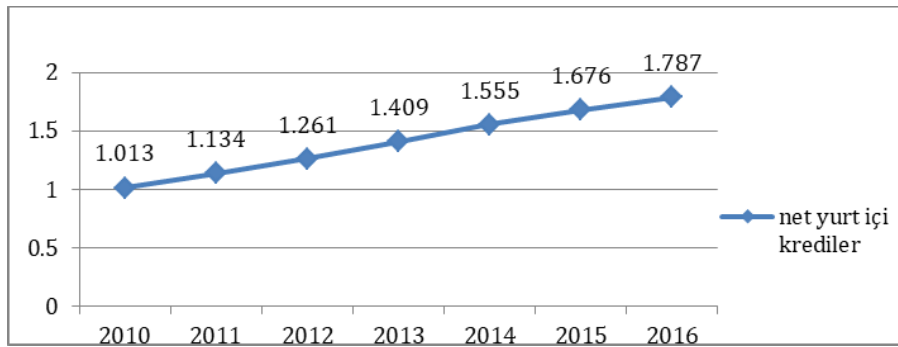
Şekil-1'de Malezya'nın finansal sistemi ana hatlarıyla gösterilmiştir. Buna göre sistemde konvansiyonel bankalar yanında, İslami bankalar, yabancı bankaların konvansiyonel ve İslami bankacılık dalları yanında offshore bankaları, aracı finansal şirketler gibi çok çeşitli kurum-kuruluş faaliyet göstermektedir.

Geçtiğimiz 30 yıl içinde Malezya'da bankacılık sektörü önemli bir ilerleme kaydetmiş, daha derin ve daha aktif bir finansal piyasa yanında, daha fazla açıklık ve daha sofistike piyasa katılımcıları ile çok daha güçlü bir görünüm arz etmeye başlamıştır. Bu dönüşümler kolektif olarak banka fon yapısında, piyasa likiditesinin doğasında ve bankaların risk algısında önemli bir değişim ortaya koymuştur. 2000'li yılların başlarına kadar bankalar müşterilerinin mevduatlarına öncelikle önem vermişlerdir. Milenyumla birlikte, müşteri mevduat hesapları yükümlülükler içinde %82'lik bir oranı temsil etmiştir. Bu oran tüm 90'lar boyunca ortalama olarak belirlenmiş olan ulusal milli gelirin %36.6'sını temsil etmektedir. Sadece 2016 yılı göz önünde bulundurulduğunda ise bu oran ulusal gelirin %28.8'i olarak tespit edilmiştir. Geçtiğimiz 10 yıllık döneme bakıldığında, bireysel mevduatların yatırım opsiyonlarının oldukça düşük olduğu belirlenmiştir. 2000-2005 arası dönemde ortalama varlık yönetimi piyasası, toplam likit finansal varlıklar içinde %13.82'sini temsil ediyordu. Bu değer 2016 sonu itibarı ile %23.5'e yükseldiği gözlenmiştir. Buna ek olarak, bankacılık varlıklarının da toplam varlıkların %34'ü gibi yüksek bir oranı temsil ettiğini belirtmek yerinde olacaktır. Bu yapı, günümüze gelindiğinde belirgin değişiklikler göstermiştir: Her şeyden önce Malezya'nın sermaye piyasası hem hacim hem

de derinlik olarak gelişmiştir. Bu gelişim, tahvil ve hisse senedi piyasası yoluyla fon kaynaklarının zenginleşmesine yol açmış; finansal kuruluşlar ve yatırımcıların çeşitli alternatif fonlama yöntemlerini tercih edebilme imkanı bulmalarını ve yeni yatırım stratejileri geliştirebilmelerini sağlamıştır. 2010-2016 arası dönemde Malezya tahvil piyasası yıllık ortalama %9 büyümüştür. Aynı dönemde, hisse senedi piyasası da yıllık %11 büyümüştür. Ayrıca, daha yüksek düzeyde ekonomik ve finansal entegrasyon Asya'da Malezya'nın ticarete daha fazla ayak izlerinin görünmesine yol açmıştır (Linn and Ang, 2016:47).

Halen Asya'nın en büyük şirket tahvili ve sukuk piyasası Malezya'dadır. Malezya tahvil piyasası sadece yerel ve bölgesel değil, tüm dünyadan yatırımcı çeken küresel bir piyasa durumuna gelmiştir. Yabancı yatırımcıları çekmek amacıyla Malezya, önemli vergi avantajları da sağlamaktadır. Malezya borsası, *Bursa Malaysia* da yerli ve yabancı yatırımcıların sıklıkla işlem yaptıkları oldukça etkin bir borsadır. Yabancı yatırımcıların yatırımlarının büyük kısmı Malezya içindeyse *bumiputera*¹ olmadıkları için %12.5 düzeyinde karşılık ayırmak zorundadırlar. Yabancı firmaların Malezya'da yatırım yapmaları için yerli firmalara göre ilave bazı kriterleri daha sağlamaları gerekir. Ülkede faaliyet gösteren özel bankalar devlet bankaları ile rekabet edebilecek potansiyele ve güce sahip olmalarına rağmen ülkede bankacılık sistemini devlet bankaları domino etmektedir. Ülkenin 5 büyük bankası olan Maybank, CIMB, Public Bank, RBH ve Ambank bankacılık işlemlerinin %75'ini gerçekleştirmektedir. Malezya Maliye

Grafik-1: Net Yurt İçi Krediler (Trilyon Ringgit)



Kaynak: World Bank (2017), Net Domestic Credit

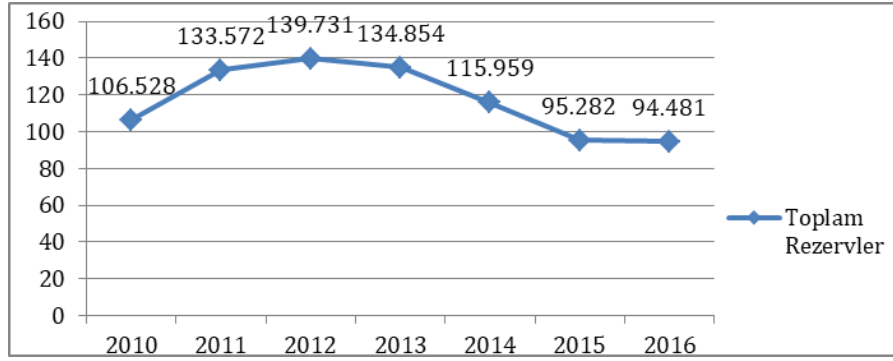
Bakanlığı raporuna göre Ağustos 2016'da toplam kredi hacmi milli gelirin %132'si düzeyindedir. Bu krediler içinde %1.2'lik dilim ise faizsiz kredilerdir

¹ *Bumiputera*, sadece Malay'lar arasından çıkan ve ayrıcalıklı etnik kimliği temsil eden bir kavramdır. Malay olmayanların böyle bir ayrıcalıkları söz konusu değildir.

(export.gov, 2017). Malezya’da bankacılık sektörü tarafından verilen yurtiçi kredilere bakıldığında, 2010 yılından sonra artan bir ivmelenme görülür. Grafik-1’de açıklandığı gibi 2010 yılında 1.013 trilyon ringgit olan kredi hacmi, 2016 yılında 1.787 trilyon ringgite ulaşmıştır.

Ülkenin toplam rezervleri incelendiğinde Grafik-2’de gösterildiği üzere toplam rezerv düzeyinin 2010-2012 arası dönemde yükseldiğini, bu tarihten sonra 2016 yılına kadar düşüş gösterdiği söylenebilir. 2012 yılında 139.731 milyar dolar olan altın dahil toplam rezerv düzeyi, yıllar içinde istikrarlı bir azalış trendi göstermiş ve 2016 yılında 94.481 milyar dolar olarak tespit edilmiştir.

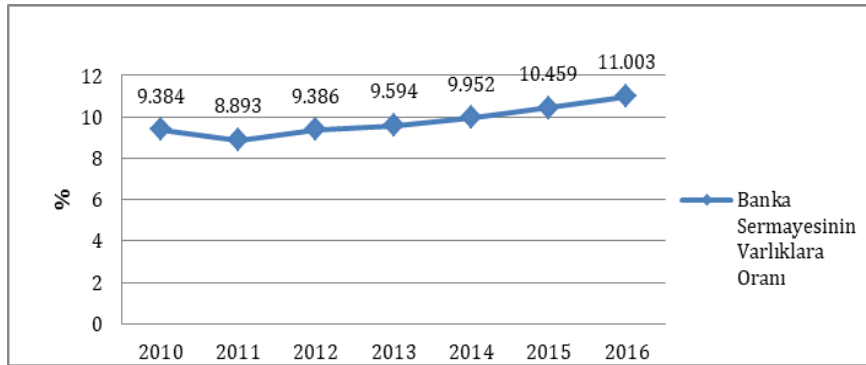
Grafik-2: Toplam Rezervler (Altın Dahil, Milyar Dolar)



Kaynak: World Bank (2017), Total Reserves

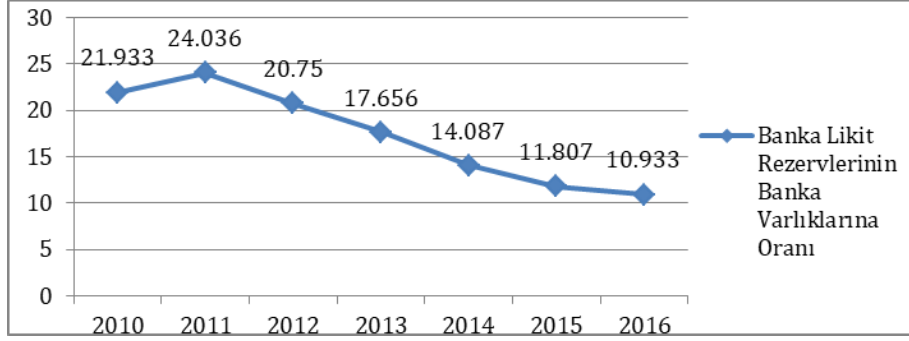
Grafik-3’de ülkenin banka sermayesinin varlığa oranı açıklanmıştır. 2010-2011 yılları arasında düşüş göstermiş ve %8.89’a gerilemiş, bu tarihten sonra yükseliş trendine geçmiştir. 2016’ya kadar kademeli olarak yükseliş göstermiştir. 2016 yılı itibarı ile bu oranın %11 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir.

Grafik-3: Malezya’da Banka Sermayesinin Varlığa Oranı (%) (2010-2016)



Kaynak: World Bank (2017), Bank Capital to Assets Ratio

Grafik-4: Banka Likit Rezervlerinin Banka Varlıklarına Oranı (%)



Kaynak: World Bank (2017) Bank Liquid Reserves to Bank Assets Ratio

Banka likit rezervlerinin banka varlıklarına oranının gösterildiği Grafik-4'de, oranın 2012 yılında %24 ile en üst seviyeye ulaştığı görülmektedir. Takip eden yıllarda bu oran istikrarlı bir düşüş göstermiş ve 2016 yılında %10.9 seviyesine gerilemiştir.

B. Malezya'da Katılım Bankacılığı Sisteminin Genel Yapısı Ve İşleyişi

Malezya'da katılım bankacılığı sisteminin yapısı ve işleyişi aşağıdaki başlıklar altında ayrıntılı şekilde incelenecektir.

1. Malezya'da İslami Bankacılık Sisteminin Tarihsel Gelişimi

Tarihsel gelişim süreci, dönemler olarak ele alındığında Şekil-2'de açıklandığı gibi üç temel dönem söz konusudur. 1983-1992 döneminde ülkede İslami finansın tanınması ve sistem içinde kendine yer edinme dönemi olan ilk dönem; 1993-2003 arası 10 yıllık dönemin temsil ettiği konvansiyonel sistemin domino ettiği finansal yapı içinde İslami finansın rekabetçi düzeye gelebilmesi için gerekli altyapı ve düzenlemelerin yapıldığı dönem ve son olarak 2004 sonrası dönemde finansal liberalizasyona bağlı olarak gelişme gösterdiği dönem şeklinde tasnif yapılabilir.

Şekil-2: Malezya'da İslami Bankacılığın Gelişme Dönemleri



Kaynak: İbrahim, Muneza ve Hassan (2012:248)

Şekil-2'deki kronolojik tasnif göz önüne alındığında, Malezya'da İslami bankacılığın 1963'lerde başladığı görülmektedir. Ülkede faaliyet gösteren ilk ticari İslami banka, 1983 yılında kurulan Bank Islam Malaysia Berhad (BIMB) olmakla birlikte, ilk İslami finansal kuruluş, Muslim Pilgrims Savings adıyla, hacı adaylarının tasarruflarının toplanması için 1963 yılında kurulmuştur. 1969 yılında Muslim Pilgrim Savings Corporation (Müslüman Hacılar Tasarruf Kuruluşu), Pilgrim Management and Fund Board: Tabung Haji (Hac Yönetim ve Fon Kurulu) olarak anılmaya başlanmıştır. Hac Yönetim ve Fon Kurulu bankacılık dışı finansal bir kuruluş olup hacı adaylarının birikimlerini Şeriat kurallarına göre toplama ve biriktirme hizmeti vermiştir. İslami kuruluşların faaliyete geçmesinin temel nedenlerinden birisi, toplum içinde farklı etnik kimliklere mensup grupların arasında görülen gelir ve zenginlik düzey farklılıklarıdır. Bilhassa Malaylar ve Malay olmayanlar arasındaki gelir düzeyi farkının giderilmesinin kalkınma için temel unsur olduğu fark edilmiştir. Bu çerçevede istihdam imkanlarının oluşturulması, farklı etnik gruplar arasında ekonomik dengenin oluşturulması hedeflenmiş, en yoksul grup olan Malaylar, yoksulluk giderme stratejilerinin merkezine alınmıştır (Nakagawa, 2009:116-117). İslami siyasi grupların yoğun talepleri ile hükümet, İslami değerlere daha fazla önem vermeye ve sosyal ve ekonomik sistemi İslami değerlere uygun olarak sistematize etmeye başlamıştır. Bank Islam Malaysia Berhad'ın kurulması İslami Bankacılık çalışmaları konusunda çok güçlü bir altyapının oluşmasını sağlamıştır. Temmuz 1981'de hükümet, Başbakanın özel danışmanı başkanlığında, Malezya Merkez Bankası olan Bank Negara Malaysia'nın önderliğinde 21 üyeli Board of Islamic Banking Management (BIMB: İslami Bankalar Ulusal Yönetim Kurulu)'nun oluşturulmasına karar vermiştir. Kurul iki temel alanda çalışmalar yapmıştır: Bu alanlar, müşteri, işlem alanları ve diğer İslami olmayan kuruluşlarla ilişkiler yanında İslami bankaların farklı ırksal, etnik ve dini gruplara yönelik sosyal ilişkileri konularında çalışmalar yapmaktır. BIMB'in kuruluşunda 3 temel prensip öngörülmüştür. Bunlar: 1. Kar zarar ortaklığı prensibine göre bankacılık faaliyetlerinde bulunulması ve faizin (riba) yasaklanması; 2. Bankacılık işlemlerinde İslami işlemlerin tercih edilmesi ve hiçbir bankacılık işlemin Şeriata aykırı olmaması; 3. İslam'a ve Ümmetin beklentilerine aykırı olabilecek işlemlerden kaçınılmasıdır. BIMB, Ocak 1992'de Kuala Lumpur Borsası'na kaydolmuş ve işlem görmeye başlamıştır. BIMB'in Kuala Lumpur Borsası'na kayıt olması esasen Malezya'da İslami bankacılığın yeni bir döneme girmesine yol açmıştır. 1993 yılından itibaren, BIMB'in borsaya kaydının getirdiği rüzgarla belirgin bir rekabet ortamı oluşmaya başlamıştır. Bu bankayı, Ekim 1999'da kurulan ve Malezya'da kurulan ikinci İslami banka

olarak tarihe geçen, Bank Muamalat Malaysia takip etmiştir. 1993 yılından itibaren konvansiyonel bankalar yanında, diğer İslami olmayan finansal kuruluşlar da İslami bankacılık hizmetleri vermeye başlamışlardır. 1993'de çalışmalara başlayan İslami sigortacılık hizmetleri ve 1999'da Kuala Lumpur Borsası'nda başlatılan Şeriat İndeksi yanında Malezya Merkez Bankası tarafından faaliyete geçirilen ve İslami bankacılık ve tekâfül konusunda sonraki 10 yıl için oluşturulan finansal sektör master planı da diğer önemli İslami bankacılık faaliyetleridir. Aralık 2000 sonuna kadar 47 konvansiyonel banka İslami bankacılık hizmetleri vermeye başlamıştır. Bu dönemde ayrıca Malezya Merkez Bankası İslami İnterbank Para Piyasası ve yeni bir İslami İnterbank Çek Takas Sistemi de işlem yapmaya başlamıştır. 2004 yılından itibaren günümüze değin İslami Bankacılık Malezya'da gelişerek büyümeye devam etmiş, finansal liberalizasyon süreçlerinde yaşanan ilerlemelerle Malezya'yı bu alanda dünyanın en rekabetçi ülkelerinden birisi haline getirmiş ve ülkenin ekonomik kalkınmasında önemli bir rol oynamıştır. Son dönemde Kuveyt'ten Kuwait Finance House, Suudi Arabistan'dan Al-Rajhi Banking and Investment ve Katar'dan Asian Finance Bank Malezya'da faaliyet göstermeye başlamışlardır (Lee, 2001:271-274; Ibrahim, Muneeza ve Hassan, 2012:248; Furqani ve Mulyany, 2009:60, Madun, Kamarulzaman ve Roslan, 2011:7). 14 Ağustos 2006'da Malaysia International Finance Center (MIFC: Malezya Uluslararası İslami Finans Merkezi) kurulmuştur. MIFC'nin temel kuruluş amacı, teşvik uygulamaları ile Malezya'yı dünyanın en önemli İslami finans merkezlerinden birisi haline getirmek ve 2010 yılına kadar 1.4 trilyon dolarlık varlık düzeyine ulaşmaktır. MIFC özellikle Avrupa, Asya ve Ortadoğu kökenli finansal merkezlerden Malezya İslami Finansal Sistemi'ne katılımlarını sağlamayı hedeflemiştir. Bu temel prensipleri destekleyecek uygun ortamın da sağlanması ile Malezya'da İslami finans çok hızlı gelişmiş, ürün inovasyonu, tüm dünyaya yayılı özel yapılara sahip finansal kuruluşlar, geniş bir İslami yatırım enstrümanı portföyü ve küresel regülasyonları ve hukuki düzenlemeleri optimal şekilde uygulaması sonucunda bu alanda önemli bir yol kat etmiştir (Bank Negara, 2008:1-2).

2000 yılından itibaren ülkede İslami bankacılık sektörü varlık cinsinden yıllık ortalama %18 oranında artış göstermiştir. 2014 yılına gelindiğinde 426.16 milyar RM'lik toplam varlık düzeyi ile Suudi Arabistan ve İran'dan sonra küresel toplam İslami varlıklarının %13'üne sahip olmuştur. Ancak varlık düzeyi ve müşteri sayısı konularında konvansiyonel bankacılık sektörü ile mukayese edildiğinde, Malezya İslami bankacılık sektörünün henüz oldukça küçük olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bunun önemli nedenlerinden birisi, İslami bankacılık sektörünün ülkede

faaliyetlerine geç başlamasıdır. Her ne kadar Malezya'da İslami bankacılık, İslami finansal varlıkları dikkate değer düzeyde olsa da ülkede toplam bankacılık sistemi içerisinde İslami bankacılığın yeri 2014'de %13-%14 olarak kaydedilmiştir (Lo ve Leow, 2014:526).

İslami finansal sistemin hızlı büyümesi, ülkenin küresel sisteme entegrasyonunu da hızlandırmıştır. Günümüzde Malezya İslami finansal enstrümanlar ve İslami bankacılık konularındaki gelişmişlik düzeyi ve tecrübesi ile küresel İslami finansal sistemin en önemli merkezlerinden birisi haline gelmiştir. Malezya son dönemlerde kurumsal gelişme, ulusal finansal altyapının geliştirilmesi, Şeriata uygun yasal altyapısının oluşturulması ve küresel sisteme daha güçlü entegrasyon konularında çaba sarf etmektedir. Son dönemde çıkartılan yasalar yanında, yabancı katılımcıların sisteme dahil olmaları ile bilgi ve uzmanlık transferleri sayesinde İslami bankalarda ve tekâfül şirketlerinde yabancıların ortaklık oranları %49'a yükseltilmiş ve İslami bankacılık yapısı ve enstrümanlarının yaygınlaşmasının önü açılmıştır. 2005 yılında 95 milyar RM olan İslami bankacılık sektörü, 2008 yılında 16.8 milyar RM artışla (%17.7) 111.8 milyar RM'ye yükselmiştir (Furqani ve Mulyany, 2009:61). 2016 yılına gelindiğinde ülkede İslami finansal ekosistem Malezya ekonomisinin ihtiyaçlarını karşılayacak düzeye gelmiştir. Özellikle İslami bankacılık ve tekâfül kuruluşları finansal sistemin önemli araçları haline gelmişlerdir. Aracı kurumlar vasıtasıyla yapılan yatırımlar göz doldurucu bir düzeye ulaşmıştır. 2015 yılında yatırım hesaplarında 47.1 milyar RM toplanmış ve diğer İslami mevduatlar içinde %8.6'lık bir oranı temsil ettiği belirlenmiştir. Geçtiğimiz yıl bu oranda önemli bir artış gözlenmiştir. 2016 yılında İslami bankalar tarafından tutulan yatırım hesaplarında tutulan 73.7 milyar RM'lik fon seviye ile yatırım hesaplarının toplam İslami mevduat içinde %12.2'lik bir oranı temsil ettiği tespit edilmiştir. Bank Negara, Şeriat kontratlarının daha yaygınlaşması için sanayi sektörünün farklı dallarında daha fazla inovatif uygulamalar yapma konusunda cesaretlendirici politikalar izlemektedir. Bu noktada Bank Negara Şeriat standartlarını oluşturarak bunların duyurulmasına çaba sarf etmektedir. Bunun yanında, sermaye ve likidite standartları oluşturarak İslami finansın büyümesi için güçlü bir düzenleme mekanizması ortaya koymaya çalışmaktadır. Bu çalışmalar daha etkin bir yönetim anlayışı yanında, daha uygulanabilir ve basitleştirilmiş yasal düzenlemeler, vergi ve muhasebe uygulamalarını da kapsamaktadır. Ayrıca KOBİ'lerin kullanabilmeleri için geliştirilen tekâfül ürünlerinin olabildiğince yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Bu çabalar, konvansiyonel sistemde halen uygulanmakta olan yangın, otomobil ve bireysel kaza sigortalarına

alternatif bir segment ortaya koyarak KOBİ'ler yanında hanehalkını da hedefe alan bir politika ortaya konmaktadır. Bu çerçevede Malezya'da İslami finansın önümüzdeki yıllarda gelişmesi trendinde hedef, yeni ve kolay uygulanabilir finansal enstrümanların geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesidir. Bunun yanında teknolojik inovasyona bağlı yeni ürünler, müşteri memnuniyetini arttıracak hizmetler de diğer önemli hedefler arasındadır. Ayrıca ticari işlemlerde finansal hizmet destekleri de ajandaya dahil edilen konular arasındadır. Buna göre önümüzdeki 3 yıl içerisinde toplam ticari faaliyetler içerisinde Şeriata uygun ticari finansmanın %10 oranına ulaşması için destekleme çalışmaları yapılmasına karar verilmiştir. Tüm bu politikalar esasen İslami finansın dört temel hedefini ortaya koymaktadır: sürdürülebilirliğin sağlanması, kurumsal kalitenin sağlanması, İslami finansal ürünlerin kalitesinde derinleşme ve çeşitlendirme ve İslami finansal aracı kurumların etkinliğinin ve verimliliğinin artırılmasıdır. Bu noktada kurumsal değer oluşturma konusunda İslami finansal kuruluşların daha yüksek standartlara ulaşması ve vakıf konusunda geliştirilecek inovatif uygulamalar sayesinde sosyal refah düzeyinin güçlenmesine yönelik planlamalar toplumun genelinde memnuniyetle karşılanacaktır (Bank Negara, 2016:6).

2. Malezya'nın Küresel İslami Finansal Sistem İçindeki Yeri

Dual sistemin uygulandığı Malezya, küresel İslami sistemin önemli oyuncularından birisidir. Ancak İslami finansal varlıklar yönünden mukayese edildiğinde sadece katılım bankacılığı sisteminin tercih edildiği Suudi Arabistan'ın daha yüksek bir varlık düzeyine sahip oldukları gözlenebilir. Suudi Arabistan %36 oranında İslami finansal varlık düzeyi ile lider ülke durumunda iken, bu ülkeyi %17 ile Malezya ve %16 ile Birleşik Arap Emirlikleri takip etmektedir. Varlık büyüme oranları yönünden değerlendirildiğinde ise Suudi Arabistan'ın %20, Malezya'nın %14, BAE'nin %13 ve Türkiye'de %25 olduğu tespit edilmiştir (EY, 2016:15).

Tablo-1'de farklı ülkelerin küresel İslami finans içindeki yerleri mukayeseli olarak açıklanmıştır. Tablo-1'e göre İslami finansal kalkınma endeksi sıralamasında Malezya birinci sırada yer alırken Bahreyn ikinci, BAE üçüncü sırada yer almıştır. Bu endekste Türkiye kendisine 25. sırada yer bulmuştur. İslami finansal varlıklar sıralamasında Suudi Arabistan 446.664 milyon \$'la ilk sırada yer alırken, Malezya 414.343 milyon \$'lık İslami finansal varlıkla İran'ın ardından üçüncü sırada yer almıştır. İslami finansal kuruluş sayılarına bakıldığında en yüksek skorun 138 İslami finansal kuruluş ile Endonezya olduğu görülmektedir. Bu ülkeyi 131 kuruluşla İran, 127

kuruluşla Suudi Arabistan takip etmektedir. Malezya'da 77 İslami finansal kuruluş faaliyet göstermekte olup, Türkiye'nin İslami finansal kuruluş sayısı ise 6'dır. İslami banka sayısı bakımından en yüksek sayı 42 ile İran'a aittir. Bu ülkeyi Malezya 39 katılım bankası ile takip etmektedir. İhraç edilen sukuk değerleri yönünden mukayese edildiğinde Malezya'nın 188.701 milyon \$'lık sukuk ihracı ile açık ara lider durumunda olduğu görülmektedir. Bu ülkeye en yakın durumdaki ülke 52.064 milyon \$'lık sukuk ihracı ile Suudi Arabistan'dır. Türkiye'nin sukuk ihracı düzeyi ise 10.004 milyon \$ seviyesindedir. İslami finansal sistemin etkin ve güvenilir şekilde faaliyet göstermesi için önemli faktörlerden birisi olan merkezi fetva heyetinin bulunması konusunda Malezya önemli bir ilerleme kaydetmiştir. Malezya ile birlikte merkezi Fetva heyeti sistemi olan Müslüman ülkeler BAE, Bahreyn, Endonezya, Bangladeş, Pakistan ve Sudan'dır.

Tablo-1: Ülkelere Göre Küresel İslami Finans Verileri (2016)

2016 İslami Finans Kalkınma Endeksi Sıralaması	İslami Finansal Varlıklar Mn \$	İslami Finansal Kuruluş Sayısı	İslami Bankacılık Varlıkları Mn \$	Katılım Bankası Sayısı	Tekafül/Retekafül Varlıkları Mn \$	Diğer Finansal Kuruluş Varlıkları Mn \$	Diğer İslami Finansal Kuruluş Sayısı	Sukuk Değeri Mn \$	İslami Finans Eğitimi Kurum Sayısı	Merkezi Fetva Heyeti	
Küresel	2.003.542	1.329	1.451.87	480	37.745	106.351	527	341.923	622	Yok	
S.Arabistan	6	446.664	127	350.128	16	14.206	7.991	71	52.064	25	Yok
İran	19	434.42	131	379.664	42	10.502	27.574	62	4.097	12	Yok
Malezya	1	414.343	77	159.986	39	7.324	39.494	18	188.701	60	Var
BAE	3	187.051	87	148.187	24	2.072	5.593	46	30.678	48	Var
Katar	9	100.538	37	84.062	8	535	734	10	14.973	9	Yok
Kuveyt	7	100.361	99	86.153	8	186	11.712	76	880	9	Yok
Bahreyn	2	81.069	64	75.083	36	372	795	19	4.803	17	Var
Türkiye	25	51.710	6	41.693	5			1	10.004	11	Yok
Endonezya	10	47.645	138	20.081	33	1.269	747	48	24.741	60	Var
Bangladeş	16	26.192	45	25.438	26	669	85	1		15	Var
Pakistan	5	22.164	69	15.120	23	174	2.607	33	2.921	33	Var
Mısır	23	14.280	31	13.793	13		291	9		16	Yok
Sudan	11	11.110	54	11.010	32	43	58	8		7	Var

Kaynak: Thompson and Reuters (2016b:30-31)

Müslüman ülkelerin bankacılık varlıklarının 2016 verilerine göre küresel dağılımları incelendiğinde, en yüksek banka varlık düzeyinin %37.3 ile İran'a ait olduğu görülmektedir. Bu ülkeyi %19 ile Suudi Arabistan ve %9.3 ile Malezya takip etmektedir. Türkiye, Katar'ın ardından %2.9 ile 7. sırada yer almaktadır (IFSB, 2016:9).

Müslüman ülkelerin konvansiyonel bankalara göre pazar paylarındaki değişim mukayese edildiğinde dünyanın en önemli ülkelerinden olan Suudi Arabistan'ın katılım bankacılığı pazar payındaki büyümeyi lider olarak götürmektedir. Suudi Arabistan, 2011 yılında gösterdiği yüksek performans

sonrasında katılım bankacılığı pazar payı düşüşe geçmiş, 2013 sonrasında yeniden artış görülmeye başlanmıştır. Malezya ve Katar da katılım bankacılığı konusunda ilerleme kaydetmektedir. Türkiye'de de benzer şekilde bankacılık sistemi içinde katılım bankacılığı oranı kısmen yükselmekle birlikte, diğer ülke performanslarının oldukça gerisindedir (EY, 2016:13). Öte yandan, Malezya'da faaliyet gösteren İslami bankaların varlık düzeylerine bakıldığında 156 milyar dolarla Bank Islam en yüksek varlık düzeyine sahip İslami banka olarak faaliyetini sürdürmektedir. Bu bankayı, 92 milyar dolarlık varlık düzeyi ile Bank Rakyat takip etmektedir. Malezya'da faaliyet gösteren İslami bankalar ayrıca, finansal varlıklar ve sukuk ihracı konusunda dünya lideri durumundadır. Sukuk ihracında Maybank Islamic, Bank Rakyat, CIMB ve Bank Islam dünyanın en yüksek hacmine sahip bankalar olup, varlık sıralamasında dünyanın en güçlü 15 bankası arasında yer almaktadırlar (Cheng ve Lim, 2017:5).

3. Malezya'da İslami Bankacığın Bankacılık Sistemi İçindeki Yeri ve İslami Bankacılık Uygulamaları

Malezya'da 20 Temmuz 1981'de 20 üyeden müteşekkil olarak kurulan ve 16 yıl faaliyet gösteren İslami Bankalar Ulusal Gözetim Komitesi yerine Malezya Fetva Danışma Kurulu (The Shariah Advisory Council of Bank Negara Malaysia (SAC), 1997 yılında İslami finans konusunda en yüksek otorite olarak kurulmuştur. SAC, İslami bankacılık işlemleri, tekâfül, İslami finans, İslami finansal işler ve benzer tüm alanlarda yapılan çalışmaların İslami kurallara uygunluğunu araştırmakla yetkili bir kurum olarak çalışmaya başlamıştır. Merkezi Bank Negara bünyesinde bulunan SAC, Bank Negara tarafından yönetilir ve düzenlemeleri yapılır. SAC'ın çalışmalarında mahkemeler ve hakemler de görev almaktadırlar. SAC üyeleri, ilahiyat akademisyenleri, hakimler ve iş dünyasından tecrübeli ve yetkin kişilerden oluşur. Bu kişilerin bankacılık, finans, ekonomi, kanunlar, İslam hukuku ve İslam ekonomisi ve finansı konularında uzman kişiler olmasına dikkat edilir (Bank Negara, 2017; Bello ve Zubaedy, 2015:10). 2013 yılında çıkartılan İslami Finansal Hizmetler Kanunu çerçevesinde faaliyet gösteren Fetva Heyeti, kontratların Şeriata uygunluğunu değerlendirme yanında standartlar oluşturma, gözlem ve denetim faaliyetlerinde bulunmakla görevlidir (Cheng ve Lim, 2017:10).

Dual sistem içerisinde, konvansiyonel bankalarda mevduatta bulunan para vade dolduğunda veya müşteri talep ettiğinde geri ödeme yapılır. Bu bankalarda mevduat sigortası bulunur. İslami mevduatlarda ise Şeriata uygunluk aranır. Ülkede vadîa, tavarruk, bai inah gibi kontratlar sıklıkla

uygulanır. Bu mevduat modelinde de mevduat garantisi söz konusudur. İslami mevduat sahibi müşterinin vade sonunda veya müşteri talep ettiğinde geri ödemesi yapılır. Yatırım hesapları da İslami kurallar ve Şeriat hükümleri çerçevesinde işlem görür. Mudaraba, müşaraka ve vakala yatırım işlemlerinde en sıklıkla uygulanan modellerdir. Yatırım hesaplarında mevduat sigortası yoktur. Ayrıca banka ile birlikte yatırım işlemi gerçekleştirildiğinden paranın tam olarak geri ödenmesi ile ilgili bir hüküm söz konusu değildir.

a. Malezya'da Uygulanan İslami Kontrat Modelleri

Malezya'da fetva heyetleri tarafından onanan kontrat modelleri aşağıda kısaca açıklanmıştır (IFSB, 2016:X, XI):

- **Bay'al Inah:** Bir malın spot fiyattan satılması ve aynı malın spot fiyatından daha yüksek bir fiyata satın alınması işlemidir.
- **Bay'al Istijrar:** Müşterinin herhangi bir kontrat olmaksızın bir malı, emsal malların fiyatına kademeli olarak sahip olmasıdır. Genellikle ödemenin belli bir kısmı gerçekleştiğinde mal alınır. Mal alındıktan sonra malın nihai fiyatı belirlenir.
- **Bay'Bil Thaman al-Ajil:** Belirli bir fiyattan ödemesi daha sonra yapılmak üzere yapılan satış kontratıdır.
- **Kafala bi al-Ajr:** Belli bir ücret karşılığında garanti sahibi olma işlemidir.
- **Bai Bithaman Ajil:** Geciktirilmiş ödemeli satışlar olarak da tanımlanabilen bu enstrüman, murabaha kontratları gibi işlem görürler. Murabaha kontratından tek farkı, işlemlerin ertelenmesidir. İslami bankacılık yolu ile konut finansmanı genellikle borçlanma temelli finansman modeli şeklinde uygulanır. Örneğin, bir müşteri konut satın almak için finansmana ihtiyaç duyduğunda, İslami banka evi satın alıp sabit bir karla müşterisine yeniden satar. Bu türde kontratlar murabaha kontratlarıdır. Ancak çoğu zaman müşteri bankaya olan borcunu taksitle ödemeyi tercih edeceğinden bu tür taleplere yönelik olarak bay-bithaman ajil (BBA) kontratı kullanılır (gecikmeli ödemeli satış kontratı). Müşteri tüm ödemeyi tamamlamadan mülkiyet devri gerçekleştirilmez. Bu modelin en önemli avantajı, faiz temelli finansmanı tamamen devre dışı bırakabilmesidir (Madun, Kamarulzaman ve Roslan, 2011:6).
- **Mudaraba:** Taraflardan birisinin sermaye koyduğu (Rabb al-Mal), diğer tarafın da emek ve girişimci (Mudarib) olarak işe giriştiği

ortaklık kontratıdır. İşin yönetimi mudaribe bırakılırken, sermayedar, işin sermaye ve finansman kısmını üstlenir. Ortaya çıkan kar, kontratın imzası esnasında ortaya konan kriterlere göre taraflar arasında pay edilir. Öte yandan, zarar sadece sermayedar tarafından karşılanır. Burada istisnai durum mudarıpten kaynaklanan ihmal, kusur ve kötü niyet olması durumunda mudarip de zarara ortak edilmesidir.

- **Murabaha:** Finansal kuruluşun müşterinin satın alınmasını istediği bir malı onun adına satın alarak müşteriye belli bir karla satma işlemidir.
- **Müşaraka:** Kontrat yapan tarafların iş için sermaye katkısı sağlaması ve iş sonunda ortaya çıkan karın da bu oranlar nispetinde taraflar arasında pay edilmesi işlemidir.
- **Müşaraka Mutanakis (Azalan Müşaraka):** Müşaraka kontratlarına çok benzerlik gösteren bu kontrat modelinde, müşarakadan farklı olarak müşteri bankanın payını satın almak için belli dönemlerde yaptığı ödemelerle kontrat konusu olan proje veya mülkün sahibi olur. Müşteri, bankanın payını ödedikçe bankanın proje içindeki ortaklığı giderek azalır, dolayısıyla geliri de giderek azalır. Proje/mülkün mülkiyeti tamamen müşteriye geçtiğinde ortaklık biter. Müşaraka mutanakis konusunda katılım bankalarının çok farklı avantajlı uygulamaları söz konusu olabilir. Kiralama yapılan yere bağlı olarak belirlenen farklı kira oranları ve vergi düzenlemeleri bu avantajlardan bazılarıdır. Ancak bu uygulamada zaman zaman müşterinin çifte vergilenmesi gibi sorunlarla karşılaşmıştır. Bu sorunu gidermek için hükümet, 2015 ve 2016 yıllarında İslami finansmanı destekleyici ve sorunu giderici düzenlemeler getirmiştir. Bunların yanında 2009 yılından itibaren yürürlükte olan uygulama çerçevesinde, İslami finansman ile konut alımı yapan kişilerin damga vergilerinde %20 indirim uygulanması bu kontrat modeline yönelik talebin artmasına önemli katkı sağlamıştır (Subky vd., 2017:18-19).
- **İcara Muntahıya bit Tamlik:** Bankanın satın aldığı ekipman, belli bir kira bedeli karşılığında müşteriye kiralanır. İcareden farklı olarak, kontrat bitiminde müşteri isterse ekipmanın mülkiyetini talep edebilir.
- **Commodity Murabaha:** Commodity murabaha, uluslararası mal piyasasından peşin ödeme ile alınan değerli maden veya metalin bu borsalarda vadeli olarak satılması işlemidir.

- **İstisna:** Bu İslami kontrat modelinde üretime konu işlemler söz konusudur. Ürünün üretiminde kullanılacak ara mal ve diğer malzemeler de müşteri tarafından temin edilmek durumundadır. Ancak müşterinin bu işlemleri kendisinin yapıp yapmayacağı yapılacak kontrata bağlı olup, akit uyarınca yüklenici taraf işi başkasına da yaptırabilir. Söz konusu ürünün özellikleri, miktarı, bedeli vb. kontratta belirtilir. Ödemeler peşin olmak zorunda değildir.
- **Selam:** Belirli bir malın modeli, kalitesi, özellikleri ve fiyatı önceden belirlenerek gelecekte bir tarihte teslim edilmesi işlemidir.
- **Wadi'ah:** Varlığın güvence altına alınması için yapılan bir kontrattır. Kontrat belli bir ücret karşılığında veya ücretsiz olarak da yapılabilir. Varlıklar emanetçide güven esaslı olarak kalır ve emanetçi tarafından kötü niyetli tutum, ihmal gibi durumlar hariç herhangi bir garanti verilmez.
- **Wakala:** Kişi(principal) ile kuruluş (Wakil) arasında, kuruluşun kişinin namına işlem yapabilmesini sağlamak için yapılan kontrattır. Kontrat ücretli veya herhangi bir bedel karşılığı alınmaksızın da yapılabilir.

Malezya'da katılım bankalarında Fetva Heyetinin cevaz verdiği kontratlar olan müşaraka, mudaraba ve vakala hesapları ile yatırım hesapları mevduat hesaplarından ayrılmışlardır. Bu ayrışmada ülkede 2013 yılında çıkarılan Finansal Hizmetler Yasası önemli bir etken olmuştur. Bu konuda yapılan düzenlemede, yatırım hesaplarının risk absorbe edici özellikleri olması dolayısıyla katılım bankalarının karşılık ayırmasına gerek olmadığına karar verilmiştir (IFSB, 2016:10).

b. Malezya'da Sukuk Piyasası

İslami finans konusu içinde portföy işlemlerinde kullanılan sukuk, İslami tahvili ve piyasasını temsil eder. Temelde İslami finans maddi bir varlığa dayanması şartını taşımakla beraber, sukuk geleneksel hisse senetlerinden kısmen farklılık göstermektedir. Sukuk, elinde bulundurduğu yatırımcıya kardan pay alma hakkı sağlayan bir enstrümandır. Ayrıca sukuk, konvansiyonel tahvilin aksine, temsil ettiği varlık konusunda risk paylaşımı yükümlülüğü de getirir. Sukuk, kiralama temelli sukuk (sukuk al ijara), ortaklık temelli sukuk (sukuk al mudaraba veya sukuk al müşaraka), satış temelli sukuk (sukuk al murabaha veya sukuk al istisna), hibrid sukuk (sukuk al istihmar) ve diğer sukuk modelleri (sukuk al vakala) şeklinde farklı uygulamalarla işlem görebilmektedir (Malikovi, 2017:7, 9).

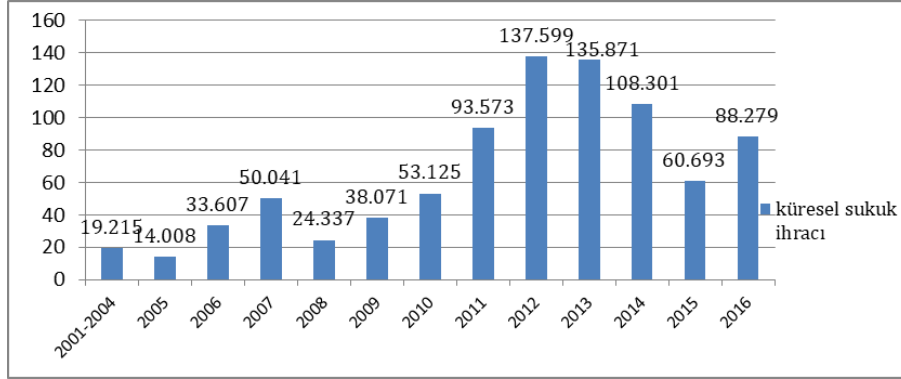
Sukuk ihracının ihraç gerçekleştiren ülke ekonomisine önemli katkıları olur. Özellikle devlet tarafından ihraç edilen sukuk ihracından sonra kişi başına düşen borç, kişi başına milli gelir, borç/milli gelir oranı ve resmi rezervler düzeyinde önemli etkiler ortaya koyar. Devletin ihraç ettiği sukuk fonu otomatik olarak kamu borcunu arttırır, sukuk alan bireysel ve kurumsal yatırımcıların kişi başı gelirlerinde artış olur. Bu değişim doğal olarak kişi başı borç, kişi başı milli gelir ve borç/milli gelir oran düzeyini etkiler. Sukuk ihracı aynı zamanda sermaye girişleri yoluyla resmi rezerv düzeyini etkiler. Somut farklılık sukuk ihracının reel sektöre katkısı ve kişi başı milli gelir katkısı ile ortaya çıkar. Malezya'da sukukun ilk ihraç edildiği yılda milli gelire katkısı %1 düzeyindeyken, 2011 yılında %17 düzeyine ulaşmıştır. Kamu bütçesinde de benzer bir katkı gözlenmiştir. Sukukun ilk ihraç edildiği dönemlerde kamu bütçesine katkısı %5 düzeyindeyken, 2010'da %50'ye yükselmiştir (Musari, 2013:39).

Malezya'da ilk olarak 2002 yılında ihraç edilen ve Şeriat hükümlerine riayet edilerek dizayn edilen sukuk, yatırımcılarına bileşik faiz yerine varlık kuponları şeklinde tasarlanmış, bileşik faiz yerine kar getirisi şeklinde uygulanmaya başlanmıştır. Sukukun varlık temelli icare modelinde satış ve kiralama şeklinde iki alternatif planlanmış ve varlıktan elde edilen getirinin yatırımcıya ödenmesi şeklinde uygulanması düşünülmüştür. (FED, 2009:2). 2002'den günümüze sukuk işlemlerinde önemli inovatif gelişmeler kaydeden Malezya halen küresel sukuk ihracatında lider ülke durumundadır. 2001-2016 yılları arasında ülke içinde toplam sukuk ihracı 674.994 milyon dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. 2012 yılında 117.331 milyar dolar ile en üst seviyesine ulaşan sukuk ihraç düzeyi, 2015 yılında 39.81 milyar dolara gerilemiş, 2016 yılında yeniden 56.71 milyar dolara yükselmiştir (International Islamic Finance Market, 2017:6). Küresel ölçekte sukuk ihracına bakıldığında, 2001-2012 yılları arasında hızla yükselen bir trend gözlenmekle birlikte, 2013'den itibaren kademeli bir azalma gözlenmektedir (Grafik-5).

Grafik-5'de açıklandığı üzere, 2001-2004 yılları arasında sadece 19.215 milyar olan küresel sukuk ihraç düzeyi, 2007 yılına kadar artış göstermiştir. 2008 Küresel Finansal Krizden etkilenen sukuk işlemleri, yeniden toparlanma sürecine girmiş ve 2012'de 137.599 milyar dolar ile en üst düzeyine ulaşmıştır. 2015 yılına kadar azalış trendine geçen sukuk ihracı, 2015 yılında 60.693 milyar dolara gerilemiştir. 3 yıllık gerileme döneminin ardından 2016 yılında önceki yıla göre %13.2'lik büyüme göstererek 74.8 milyar dolarlık işlem hacmine ulaşmıştır. Bu sıçrama Malezya, Körfez ülkeleri ve Afrika ülkelerinde yoğunlaşan sukuk ihracından

kaynaklanmaktadır. Küresel ölçekte sukuk ihracında görülen artışın en

Grafik-5: Küresel Sukuk İhracı (2001-2016) (Milyar Dolar)



Kaynak: International Islamic Finance Market (2017:2)

önemli nedeni kısa vadeli sukuk ihracına başlanmış olması yanında devlet tarafından ihraç edilen sukuk düzeyinde önemli bir artışın olmasıdır. Son dönemlerde şirket sukuk ihracı yaklaşık olarak aynı düzeyde kalmıştır. Tablo-2’de açıklandığı üzere, küresel düzeyde sukuk ihracı ve işlemleri konusunda Malezya %46.4’lük pazar payı ile dünya lideri konumundadır. Malezya’yı Endonezya %9.9’luk pay ile takip ederken, BAE %9’luk pay ile 3. sırada sukuk işlemi yapan ülke olarak tespit edilmiştir. Sukuk ihracı konusunda Türkiye de önemli bir ilerleme kaydederek 2016 yılında 4.1 milyar dolarlık sukuk ihracı gerçekleştirmiştir. Malezya’nın ikincil sukuk piyasası da yüksek bir performans göstermiş ve 183.8 milyar dolarlık işlem hacmi ile toplam sukuk işlemlerinin %52.6’sını gerçekleştirmiştir. Malezya’yı Suudi Arabistan %16.3 ve BAE %8.9 oranları ile takip etmiştir. 2016 yılında ihraç edilen sukukların kompozisyonunda da değişim gözlenmiştir. Devlet tarafından ihraç edilen sukuklar ile şirket sukuklarının en yoğun ihracı gerçekleştirilen ve işlem gören sukuklar olduğu gözlenmiştir. ihraç işlemleri ağırlıklı olarak finansal hizmet sektörü tarafından gerçekleştirilmiştir. Malezya’da sukuk ihraç eden kurumlar Danalnfra Nasional Berhad, MEX II Sendirian Berhad ve TNB Global olduğu görülmüştür (Malaysia World’s Islamic Finance Marketplace, 2017:1-2).

Malezya sukuk konusunda gösterdiği başarılı performansla, özellikle kamusal yatırım projelerinin finansmanında sukuk ihracını tercih etmiştir. Eş zamanlı olarak küresel sukuk ihracının genişlemesinde de önemli bir paya sahip olarak diğer ülkelere ilham vermeye devam etmektedir. Benzer bir uygulamayı tercih eden Suudi Arabistan da milli gelir artışı konusunda sukuk ihracına önemli bir yer vermektedir. Benzer şekilde son dönemlerde cari açık

sorunu yanında yüksek işsizlik oranları ile mücadele eden Tunus hükümeti de altyapı kalkınma projeleri konusunda ihraç edilecek sukuk yoluyla sorunu çözmeyi planlamaktadır. Fas da Ocak 2014'de İslami bankacılık

Tablo-2: Sukuk İhracında Ülkelerin İhraç Düzeyleri ve Küresel Pazar Payları (2016)

Ülke	Malezya	Körfez Ülkeleri	Endonezya	Türkiye
İhraç Edilen Sukuk	34.7 Milyar \$	19.6 Milyar \$	7.4 Milyar \$	4.1 Milyar \$
Küresel Pazar Payı	%46.4	%26.2	%9.9	%5.5
Sukuk İhracı Yapan Sektörler	*Finansal Hizmet *Devlet *Kamu Hizmetleri *Ulaşım	*Finansal Hizmet *Devlet *Petrol ve Gaz	*Devlet *Finansal Hizmet *Endüstriyel Üretim	*Finansal Hizmet *Devlet

Kaynak: Malaysia World's Islamic Finance Marketplace (2017:1)

ve sukuk ihracı konusuna önem verdiğini açıklamıştır. Sukuk konusunda en hızlı gelişme kaydeden ülkelerden birisi de Türkiye'dir. Ülkede her ne kadar son derece rekabetçi bir bankacılık sistemi mevcut olsa da İslami bankacılık da giderek artan bir ivme ile ilgi görmektedir. 2013 yılında Türkiye Sermaye Piyasası Kurulu tarafından 5 yeni türde sukuk ihracı gerçekleştirilmiştir. Bu gelişme, içecek, gıda, perakende, sanayi-üretim ve altyapı sektörlerinde faaliyet gösteren şirketler için önemli avantaj sağlamıştır (Malikovi, 2017:9-12).

Malezya'da sukuk ihracı orta ve uzun vadeli olarak hükümet tarafından yapılmaktadır. Bunun yanında, Petronas gibi küresel kuruluşlar ve Dana Infra gibi altyapı işlerinde faaliyet gösteren kuruluşlar da sukuk ihracında bulunmaktadır. Sukuk ihracı, ABD doları, Singapur doları ve Malezya ringgit'i üzerinden olmak üzere üç farklı para birimi ile yapılmaktadır. Şirket sukuku konusunda da önemli çalışmaların yapıldığı ülkede, 2015 yılında şirket sukuk ihracı %33.7 (13.6 milyar \$) seviyesine ulaşmıştır. Şirket sukuku ihracı, tarım, telekomünikasyon, perakende, gayrimenkul, finansal hizmetler, sağlık hizmetleri ve ulaşım gibi çok farklı sektörlerde kendisine uygulama alanı bulabilmektedir. Vade konusunda da çok çeşitli alternatiflerin sunulabildiği şirket sukukunda (1 aydan 21 yıla kadar) yerel para birimi yanında dolar cinsinden de işlem görülmektedir

(IFSB, 2016:14-15).

Son dönemlerde sukuk ihraç alanları arasında yeşil ekonominin giderek daha fazla ilgi çektiği gözlenmektedir. Tüm dünyada sıklıkla dillendirilen sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir çevre paradigması oldukça önem kazanmıştır. Bu noktada “yeşil ekonomi” kavramı en çok tartışılan kavramdır (Malaysia World’s Islamic Finance Marketplace, 2017). 2016 yılında World Bank Küresel Bilgi ve Araştırma Merkezi, Bank Negara ile birlikte Malezya Yeşil Finans Programı’nı açıklamıştır. Malezya Yeşil Finans Programı kapsamında, yeşil İslami piyasaların geliştirilmesiyle Malezya’dan başlayarak genelde ASEAN ülkeleri ile yeşil ekonomiye yönelik yatırımları ve sürdürülebilir projelerin desteklenmesine başlanmıştır. Dünyada ilk yeşil sukuk bu girişimlerin sonucu olarak 27 Haziran 2017’de işleme konulmuştur. Yeşil sukuk üzerinden yenilenebilir enerji gibi sürdürülebilir, çevreci temelli altyapı kalkınma projeleri desteklenmektedir. (<https://www.sukuk.com/article/malaysia-launches-the-worlds-first-green-sukuk-6361>).

c. Malezya’da Tekâfül Uygulamaları

Tekâfül, risk paylaşımı temeline dayalı İslami sigorta uygulamasıdır. Tekâfül katılımcıları sigorta ve reasürans fonlarından elde edilen yatırım kazancını kooperatif bir mantıkla paylaşırlar. Risk, sigorta şirketi tarafından yönetilir. Sigorta şirketi, müşteri, çalışan ve hissedarlardan oluşan ortaklarına karşı sorumlulukları olan ticari şirket mantığıyla hareket eder. Şirketin işlemleri kesinlikle sosyal fayda sağlayamayı hedefleyerek Şeriat tarafından onanmış alanlara yönelik yapılmak zorundadır (Bhatty, 2010:2).

Tekâfül ilk olarak Sudan’da 1979 yılında uygulanmıştır. Kısa bir süre sonra Körfez ülkelerinde görülen tekâfül, 2010 yılına gelindiğinde 32 ülkede uygulanmaya başlanmıştır. Tekâfül sisteminin adalet, şeffaflık, servetin sosyal fayda sağlayacak şekilde yeniden dağılımı gibi hedefleri vardır. Yaklaşık 50 yıllık geçmişi olan İslami finans sektöründe tekâfül gelişimi oldukça yavaş ilerlemiş, 2003 yılından itibaren 2009 yılına kadar hızlanarak 5 kat artmış ve tekâfül varlıkları 1 trilyon \$’a ulaşmıştır. 2005-2008 arasında tekâfülde küresel ölçekte bileşik yıllık büyüme oranı %39; Körfez ülkelerinde %45, Güney Doğu Asya’da %28 olarak tespit edilmiştir (Bhatty, 2010:1).

Malezya’da 2007 yılında 8 olan tekâfül firması sayısı, 2016’da 16 tekâfül ve retakâfül operatörü olacak şekilde artış göstermiştir. 2013 yılında çıkarılan İslami Finansal Hizmetler yasasından hareketle ülkede uygulanmakta olan aile tekâfülü ve hayat sigortası çalışmaları ile tekâfül

sektöründe önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Bank Negara, aile ve genel sigorta işlemleri konusunda tekâfül işlemlerini ayırtmıştır. 2016 yılı itibarıyla tekâfül operatörü başına ortalama katkı 99 milyon \$ düzeyinde olup, bu sektörde gelişme sağlamak için ciddi girişimler de yapılmaktadır (IFSB, 2016:26). Yabancı para cinsinden yapılan işlemlerde önemli vergi teşvikleri de uygulanmaktadır. Bu destekler, maliyetleri düşürerek döviz cinsinden İslami finansal işlemlerin artmasının önünü açmıştır. Bu teşvikler sonucunda İngiltere, Bahreyn, Almanya ve Japonya kökenli firmalar, Malezya'da tekâfül yatırımları yapmaya başlamışlardır. (Bank Negara, 2017c). 2016 yılı itibarı ile Malezya'da sigortacılık ve tekâfül sektörleri güçlü bir kapitalizasyonla pozitif bir büyüme trendi göstermişlerdir. Son yıllarda tıbbi destek ve sağlık sigortası/tekâfül işlemleri toplam işlem hacmi içinde giderek artan bir trend yakalamıştır. Bu artış esasen artan sağlık finansman maliyetlerini de işaret etmektedir. Tüm sigortacılık işlemlerine genel olarak bakıldığında %54-%56 arasında istikrarlı bir seyir izlediği görülmüştür. Tekâfül şirketlerinin son dönemlerde ihraç ettikleri düşük bütçelerle de yapılabilecek tekâfül işlemleri yanında temel korumayı hedef alan ürünler sayesinde 2017'den sonra bu işlemlerde önemli bir artışın olduğu gözlenmiştir. Bu sayede düşük gelirli kişilerin de sağlık sigortası kapsamına girmeleri sağlanmıştır. Buna bağlı olarak sigorta şirketlerinin gelirleri de yıllar içinde artış göstermiştir. Sağlık hizmetlerinde görülen maliyet artışları, sağlık sigortası/tekâfül ürünlerine yönelimi arttırmıştır. Yatırım koşullarının zorlayıcılığı nedeniyle Bank Negara zaman zaman bonus ödeme politikalarında yenilikler yaparak katılım hayat sigortacılığı konusuna destek vermeye çalışmıştır. Bank Negara bunun yanında, konvansiyonel sigorta şirketleri ve tekâfül şirketlerine olabildiğince adil yaklaşarak, herhangi birisinin güvencesi altında olan bireylerin daha iyi hizmet almaları için önemli adımlar atmıştır. Bilhassa dil problemi olan bireylerin, sigortanın kendilerine sağladığı hizmetleri daha iyi anlamaları, sigorta ve tekâfül tarafından sağlanmayan veya sigorta kapsamı dışında kalan konuların dile getirilmesi durumlarında açıklığın ve anlaşılabilirliğin sağlanmasına dikkat etmiştir. Bu çerçevede hem konvansiyonel hem de tekâfül sigorta şirketleri tarafından, sözleşmelerin basit, açık ve anlaşılır düzeye getirmeleri çalışmaları başlatılmıştır. Sigortacılık konusunda bölgesel entegrasyonların sağlanması da ülkede sigortacılığın gelişmesine önemli katkı sağlamıştır. Seventh Package of Commitments çerçevesinde ASEAN bölgesinde Malezya deniz, hava ve transit yolculuk sigortacılık işlemlerinde liberalizasyon yoluna gitme sürecini kabul etmiştir (Bank Negara, 2016:5-6).

C. Malezya'da İslami Finansal Sistemin Uygulanmasında Karşılaşılan Güçlükler

Malezya'da İslami finansın karşı karşıya olduğu temel güçlükler (problemler) şunlardır (Thompson Reuters, 2016a:70; Kammer vd, 2015:16-23, 28-32; Al Rahahleh, Bhatti ve Misman, 2019:18):

- **Pazarlama ve Satışla İlgili Güçlükler:** Toplumun İslami finansal ürünlerden haberdar olmaması ve sunulan hizmet ve İslami finansal enstrümanların tanınmaması, mevcut hukuki sistem içerisinde İslami finansın daha düşük bir penetrasyona sahip olmasına yol açmaktadır.
- **Finansal Güçlükler:** Para politikasının tercihi ve uygulanması, İslami finans açısından ciddi sorunlar ortaya koyabilir. İslami bankalar yüksek düzeyde likidite bulundurmak zorunda olmalarına karşın iyi işleyen ve Şeriat'ın cevaz verdiği bir piyasaya sahip değildirler. Bu nedenle birçok İslami banka, daha yüksek düzeyde nakit bulundurma zarureti ile karşı karşıya kalırlar. Şeriat destekli sigorta sisteminin olmaması daha yüksek likiditeyi zorunlu hale getirir. Öte yandan Şeriat kurallarına uygun para politikası enstrümanlarının sayıca az olması yanında İslami finans, para politikası aktarım kanallarının etkinliğini de olumsuz yönde etkileyebilir. İslami finansal enstrümanların yetersizliği, İslami bankaları daha yüksek karşılık rezervi ayırma mecburiyetinde bırakır. Bu durum ise rakibi konvansiyonel bankalarla rekabet etme gücünü zayıflatır. Son dönemlerde IMF, sukuk piyasasının derinleşmesine destek olarak Şeriat kurallarına uygun para politikası enstrümanlarının gelişmesine katkı sağlamaktadır.
- **İslami Bankacılık kendi içinde belirli sorunlarla mücadele etmektedir.** İslami bankalar özellikle konvansiyonel bankalar ile rekabet ettiklerinde ticari risk ile karşı karşıyadırlar. Rekabet kaygısı katılım bankalarını, daha yüksek kar elde edebilmek için müşterilerine konvansiyonel bankaların ellerinden geldiğince yüksek kar payı vaat etme zorunluluğunu ortaya koyar. Ticari işten getiri düşük olsa da bu sorumluluğu banka kendisi yüklenmek zorunda kalabilir. Bu soruna yönelik olarak İslami bankaların kayıplara karşı daha yüksek koruma sağlamak amacıyla daha yüksek düzeyde rezerv bulundurma zorunluluğunu ortaya koyar.
- **İslami sistemde para politikası, para politikası aktarım kanallarının İslami finans ile desteklenmesi gerekliliğini de ortaya koyar.** Faizin sistem içinde olduğu konvansiyonel sistemden farklı

olması gereken İslami finans parasal aktarım mekanizmasında, bir yandan önemli hukuki düzenlemelere, diğer yandan da yüksek bir likidite düzeyine ihtiyaç duyar. Dual sistemde para politikasının uygulanması ekstra zorluklar barındırır. Dual sistem içinde faaliyet gösteren İslami bankalar konvansiyonel bankalar ile aralarında gerçekleşen arbitraj nedeniyle dezavantajlı durumdadır.

- **Regülasyonlar ve İşlemlerde karşılaşılan güçlükler:** Her ne kadar birçok İslam ülkesi İslami finans konusunda önemli hukuki altyapı oluşturma girişimlerinde bulundu ise de henüz ortak tek ve standart bir hukuki zemin ve regülasyon ortaya konamamıştır. Malezya'da ülke çapında hizmet veren ve Bank Negara bünyesinde oluşturulan tek Fetva Heyeti, en azından ülke ölçeğinde birlik sağlamış görünmektedir. Ancak Türkiye gibi ülkelerde, aynı ülke içinde farklı İslami kuruluşların farklı fetva heyetlerinin birbirinden farklı uygulamaları söz konusu olabilmektedir. Bu ülkelerin ekonomik performanslarının ölçek olarak kısmen küçük olması, konvansiyonel finans sisteminin sıkıntılı ortamında rekabet edecek finansal ve idari güce sahip olmamaları da gelişme önünde önemli bir engel olabilir. Ülkeler arasında uygulamalarda görülen derin farklılıklar ve sınırlı standartlaşma ile menkul değerlerde uygulamaların standart olamaması İslami finans müşterilerinde güvensizlik ortaya koymaktadır. İslam hukuku ve fıkıh uzmanları arasında finans sektörü konusunda uzmanlaşmış bilim insanlarının yetersizliği diğer önemli kısıtlar olarak değerlendirilebilir. Bu sorunlar sektörün gelişmesini engellemekle kalmayıp, uygulamalarda görülen farklılıklar sistemi daha kompleks ve finansal ürünlerin daha riskli olarak algılanmasına yol açmaktadır. Öte yandan küresel bir standartlaşma önünde görülen en önemli engellerden birisi de mezhep farklılıklarıdır. İslamın farklı mezheplerinde görülen uygulama farklılıkları, İslami finans konusunda da küresel bir bütünleşme önünde farklılıklar ortaya koymaktadır.
- **İslami bankacılık ile ilgili sorunlardan biri de sistemin kimliğinin ya da sisteme ilişkin algının çok net olmamasıdır.** Bu konuda dile getirilen bazı önemli sorunlardan (eleştirilerden) birincisi, İslami bankacılık ürünlerinin geleneksel bankacılık ürünlerine benzemesidir. İkincisi, ürün ve hizmet fiyatlandırma stratejileri açısından geleneksel bankalar ile İslami bankalar arasında kayda değer bir farklılığın olmamasıdır. İslami bankalar ürün ve hizmet fiyat ayarlamalarını geleneksel bankaları takip ederek belirlemektedir. Üçüncüsü, risk

paylaşımı konusunda islami bankaların geleneksel bankalardan ayrıışmamasıdır. İslami bankacılık sistemini savunanlar bu eleştirilerin yerinde olmadığını vurgulamaktadırlar. Eleştirilerin haksız olduğunu savunanlara göre, finansal sistem içerisinde kurumların birçok açıdan benzer olduğu muhakkaktır. Ancak arada mukayese edilemeyecek bir fark vardır: İslami bankacılık, helal olma özelliğine sahiptir (Ariff, 2017:9).

- **İslami bankalar fiziksel yatırımlara yönelmek zorunda olduklarından yatırım riski ile karşı karşıyadırlar.** Mevduat sahibinin konvansiyonel bankaların daha yüksek getiri düzeyi vaadine bakarak müşteri kaybı sorunu, İslami bankaların yeri geldiğinde kendi varlıklarını fonlama zarureti ortaya koymaktadır (getiri riski).
- **Sermaye yeterlilik oranları ülkeden ülkeye farklılık göstermekte, hatta Türkiye, Bahreyn, Ürdün, Umman ve Sudan hariç diğer ülkelerde uygulanmamaktadır.** Uygulandığı ülkelerde bu oran %50 ile %70 arasında değişmektedir. Varlıklarda önemli bir kayıp söz konusu olabilir.
- **İslami finans enstrümanlarının bazıları müşteri açısından yüksek risk ve sorunlar içermektedir.** Örneğin İcara Muntahi Bittamlık veya “kiralat-sat” sözleşmeleri tüketici açısından dezavantajlıdır. Vadesinden önce kontratı bozan müşteri, o ana kadar mala yönelik yaptığı ödemelerden doğan mal üzerindeki hakkını kaybeder.
- **Sistemde kredi riskini tetikleyen özellikler bulunmaktadır.** Banka sermayesi ve finansal genişleme kredi riski üzerinde negatif etkiler doğurmaktadır.
- **Kara para aklama ve terörün finansmanı konularında uluslararası standartların oluşturulmamış olması ciddi bir risk ortaya koymaktadır.** Ayrıca İslami finansal ürünlerin kompleks bir yapıya sahip olmaları, bankalar ve müşteriler arasındaki ilişkiler ve İslami finansın yönetiminde yeterli bir deneyimin olmaması, bu tehlikeli durumlara karşı koruma düzeyi düşük bir yapı olarak değerlendirilmesine yol açmaktadır.
- **Mevduat sigorta korumaları dual sistem içinde faaliyet gösteren İslami bankalar için önemli sorunlar ortaya koymaktadır.** Bu nedenle, kar-zarar ortaklığı mevduatlarının da aynı güvence altına alınmaları önemli bir rahatlama sağlamaktadır. Ancak bu koruma sisteminin Fetva heyetinin onadığı bir yapı olup olmaması başka bir sorunu da beraberinde getirmektedir. Bu nedenle mevduat

sigortalarının Şeriat'ın destek verdiği yapılar üzerinden gerçekleştirilmesi önemlidir. Kimi ülkelerde tekâfül üzerinden yapılan bu işlem, Malezya'da Vakala üzerinde gerçekleştirilmektedir.

- **Şeriat tarafından onanmış para ve interbank piyasaları henüz birçok ülkede yeterince derinleşmemiştir. Şeriat destekli merkez bankası işlemleri de oldukça sınırlıdır.** Bu sınırlılık piyasa temelli İslami enstrümanların dizaynı yönünden yetersiz kalmaktadır. Bu durum, piyasa temelli para politikası işlemleri için gerekli olan para piyasalarında ticareti ve merkez bankası likidite desteklerinin yetersiz kalmasına yol açar.
- **İslami interbank piyasaları genellikle fazla gelişmiş olmadığından bu bankaların piyasa temelli ürün alternatifini genişletme şansları kısıtlıdır.** Buna karşılık konvansiyonel bankaların çok daha geniş bir portföy içinde istedikleri enstrümanı kullanma ve sisteme dahil etme imkanları söz konusudur. Konvansiyonel ve İslami bankalar arasındaki bu farklılık, İslami bankaların ölçekleri büyüdükçe bu bankalar için daha dezavantajlı bir hal almasına yol açar.
- **Makroihtiyati tedbirler de İslami bankacılık sisteminin karşı karşıya kalabileceği risklere karşı sistemi korumaya yönelik önemli bir girişim olarak değerlendirilebilir. Ancak makroihtiyati tedbirlerin uygulanmasında İslami finansın kendi yapısından kaynaklanan güçlükler de söz konusu olabilir.** Sistematik riskin tanımlanması ve gözetlenmesi, Şeriat destekli işlemlerin İslam hukuku yönünden değerlendirme farklılıkları ve uygulamaya yönelik sınırlı veri olması nedeni ile İslami bankalarda daha güçtür. Makroihtiyati tedbirlerin etkinliği, likidite riskini yönetebilecek sınırlı düzeydeki Şeriat tarafından onanmış varlıklar dolayısıyla daha güçleşmekte ve bu varlıkların ikincil piyasalarda işlemlerinin oldukça sınırlı düzeyde kalması dolayısıyla yeterince etkin olamamaktadır. İslami ürünlerin standart olmaması, farklı ülkelerde yeterince değer görememe riskini ortaya koymaktadır.

D. İslami Finansın Gelişmesine Yönelik Politika Önerileri

İslami bankacılık sektörüne yönelik kurumsal ve yönetsel öneriler yanında risk paylaşımı, girişimcilik ve diğer sosyal grupların sisteme dahil edilmeleri konularında politika önerileri aşağıda Tablo-3 ve Tablo-4'de özetlenmiştir.

Tablo-3: İslami Bankacılık Sektörüne Yönelik Politika Önerileri

	KURUMSAL ÇERÇEVE VE KAMU POLİTİKASI	YÖNETİM VE LİDERLİK	RİSK PAYLAŞIMI VE GİRİŞİMCİLİK	FINANSAL VE SOSYAL GRUPLARIN SİSTEME DAHİL EDİLMESİ
B A N K A C I L I K	İslami Finansal Hizmetler Kurulu (IFHK) ve Basel III kriterlerine uygun bir düzenleyici ortamın sağlanması	İslami finans konusunda fetva işlemlerinde kararların tüm ülkede ortak bir yönetim anlayışının oluşturulması	İnovatif risk paylaşım esaslı ürün ve hizmetlerin sisteme dahil edilmesi	Düşük gelir düzeyine sahip yatırımcıların da İslami finansal enstrümanlara ulaşabilme imkanının sağlanması
	Dual sistem içinde sistemik riskin doğru şekilde tespit edilmesi ve yönetilmesi			Beşeri sermayenin desteklenmesi
	Uluslararası bir yönetimin ortaya konması			İslami finansal okuryazarlığının geliştirilmesi
	Likidite düzeyinin geliştirilmesi			
	İstikrarın sağlanması			

Kaynak: Islamic Development Bank and World Bank (2016:6)**Tablo-4:** İslami Bankacılık Sektörüne Yönelik Politika Önerileri

	KURUMSAL ÇERÇEVE VE KAMU POLİTİKASI	YÖNETİM VE LİDERLİK	RİSK PAYLAŞIMI VE GİRİŞİMCİLİK	FINANSAL VE SOSYAL GRUPLARIN SİSTEME DAHİL EDİLMESİ
S E R M A Y E P İ Y A S A L A R I	Aşağıdaki uygulamalara alan açılması: -Faiz giderlerinde vergi korumalarının kaldırılması ve varlık sukukunda varlık transferlerine izin verilmesi	Şeffaf yönetim anlayışı ve etik standartların oluşturulması	Risk paylaşımının en net şekilde gözlendiği hisse senetlerine yatırımın desteklenmesi. Hisse senedi uygulamaları servetin eşit şekilde dağıtılması ve yeni iş alanlarının oluşturulması açısından önemlidir.	Küçük yatırımcılar için perakende sukuk ihracının sağlanması
		Fetva heyetinin yönetim yapısının iyileştirilmesi	Sukuk için bir ölçek ve likidite oluşturularak ikincil piyasalarda ticareti için imkan oluşturulması	Şirketlerin borsaya kaydolmaları konusunda kolaylaştırıcı düzenlemelerin yapılması
		Şeriat gözetim standartlarının oluşturulması ve yayınlanması	Mudaraba ve müşaraka gibi yöntemlerle uzun dönemli sukuk ihraç ederek sukuk uygulamalarının teşvik edilmesi	
		Yatırımcının korunmasına yönelik mekanizmalarının oluşturulması		

Kaynak: Islamic Development Bank and World Bank (2016:6)

İslami finansın güçlendirilmesi konusunda, siyasi otorite, kamu yöneticileri, bürokratlar, hukuki yapı ve diğer iktisadi ajanlara düşen roller yanında, bu gruplar dışında olup sisteme önemli katkılar sağlayabilecek yapılar da söz konusudur. Benzer şekilde vakıflar, dini temelli STK'lar ve diğer sosyal gruplar da İslami finansın gelişmesinde önemli rol oynayabilirler. Dini STK'lar, etki alanlarında bulunan sosyal grupları harekete geçirerek İslami finans enstrümanlarının fark edilmesi, tercih edilmesi ve uygulanması konularında etkin şekilde hareket edebilirler. Özellikle konvansiyonel sigortacılık hizmetlerinin faize dayalı çalışma prensipleri nedeniyle, sigortadan uzak duran birçok dini grup ve topluluk açısından tekâfûl uygulaması önemli bir alternatif hizmet sunmaktadır. Bu kişilerin mensubu oldukları gruplar tarafından İslami finansal okuryazarlık konusunda bilinçlendirilmeleri, sektörün önünün açılmasında önemli bir katkı sağlayacaktır. Bunun yanında zekat gibi İslami vergilerin etkin şekilde sistemde kullanılması yanında inovatif İslami enstrümanların geliştirilmesi, bu grup müşteriler açısından cazip imkanların ortaya çıkmasına yol açacaktır (Islamic Development Bank and World Bank, 2016:8) . Son yıllarda küresel ölçekte ilginin arttığı bir İslami finansal enstrüman olarak tekâfûl de gelişmeye açık durumdadır. Tekâfûl uygulamalarının Malezya'da ve tüm dünyada arttırılması konusunda politika önerileri Tablo-5'de özetlenmiştir.

Tablo-5: Tekâfûl Uygulamalarına Yönelik Politika Önerileri

	KURUMSAL YAPI VE KAMU POLİTİKASI	YÖNETİM VE LİDERLİK	RİSK PAYLAŞIMI VE GİRİŞİMCİLİK	FINANSAL VE SOSYAL GRUPLARIN SİSTEME DAHİL EDİLMESİ
T E K A F Ü L	Tüketici ve endüstriye yönelik yeni politikaların bütüncül bir yaklaşımla ve Şeriat hükümlerine uygun şekilde ortaya konması	Temiz, şeffaf bir kurumsal yönetimin ortaya konması ve formal/informal tekâfûl işlemleri için düzenleyici yapının ortaya konması	Tekâfûl yanında mikrotekâfûlün de sisteme dahil edilmesi	Katılımcıların tasarruf ve yatırım konusunda mikrotekâfûl kullanmalarına izin verilmesi
	Etkin bir fiyatlandırma yoluyla tüketicilerin haklarının korunması ile daha etkin bir ödeme gücü, tekâfûl şirketinin finansal sürdürülebilirliği, iyi iş ilişkilerinin geliştirilmesi gibi konularda dengeli politikaların geliştirilmesi	Risk özelliğine dayanarak tekâfûl endüstrisinde düzenlemelerin yapısı ve konvansiyonel sigortacılık ile tekâfûl arasındaki farkların göz önünde bulundurulması	Tekâfûl fonları, uzun vadeli İslami yatırımlara yönlendirilerek ekonomik kalkınma konusunda son derece kritik bir konuma sahip olabilir	Aile, sağlık, tarımsal üretim, hayvancılık ve kooperatif gibi işlemlerde mikrotekâfûl uygulamasına izin verilmesi
	Tekâfûl konusunda tüm fetva heyetlerinin aynı yaklaşıma sahip olması	Tekâfûl yatırım işlemleri konusunda ödeme gücünün tespiti için gerekli şartların belirlenmesi	Yatırımcıların sermaye piyasası enstrümanlarına yönlendirilmesi konusunda cesaretlendirilmeleri	
	Yatırımların İslami sermaye piyasasına kaydırılarak risk temelli sermaye rejiminin uygulanabilmesi için esnekliğin sağlanması			

Kaynak: Islamic Development Bank and World Bank (2016:7)

İslami Finans sektöründe inovasyon, dini hassasiyeti yüksek müşteriler için cazip alternatifler ortaya koyabilir. Malezya, İslami finansal ürün inovasyonu konusunda önemli çalışmalar yapmakta ve küresel İslami finansal sisteme bu noktada önemli katkılar sunmaktadır. Bu çerçevede inovasyonun ve genel olarak İslami finansal sistemin geliştirilmesine yönelik politika önerileri özetle aşağıdadır (Bank Negara, 2016:57; Kammer vd, 2015:16-23; Thompson and Reuters, 2018:51; Al Rahahleh, Bhatti ve Misman, 2019:18):

- **Belirli düzenlemeler yardımıyla piyasaya giriş maliyetlerinin düşürülmesi:** Malezya'da teknolojinin finans sektörüne entegre edilmesi konusunda 2 düzenleyici kuruluş devreye sokulmuştur (The Bank's Regulatory Sandbox ve the Securities Commission). Bu düzenleyici mekanizmalar sayesinde inovatif finansal çözümleyecek bir çevrenin ortaya çıkması sağlanmıştır. Bu da mevcut finansal hizmetlerin etkinliğini ve verimliliğini arttırmış, yeni finansal enstrümanların ortaya konabilmesi için ortam sağlamıştır. Buna ek olarak esnek bir regülasyon ortamı sayesinde KOBİ'lerin borsada daha düşük maliyetler karşılığında işlem görmelerinin önü açılmıştır. Borsada işlem görme imkanı KOBİ'lerin daha geniş fon imkanlarına sahip olmaları avantajını getirmiştir.
- **Yeni veri kaynakları ile asimetrik bilgi sorunu azaltılabilir:** Veri analizlerinde görülen son gelişmelerle giderek daha fazla bilgiye ve daha sofistike içeriklere sahip olma imkanı oldukça önemli bir avantajdır. Örneğin e-ticaret platformları, küçük işlere girişmek maksadıyla borç verecekleri müşterilerinin kredi profillerini oluşturmak için müşterilerin geçmişte yaptıkları işlemlere ve ödeme düzenine bakarlar. Bu veri tabanının bankalar ve kuruluşların da ellerinde bulunması, asimetrik bilgi problemi ile riskli finansal işlem sorununu büyük ölçüde azaltacaktır.
- **Kesintisiz KOBİ finansmanının geliştirilmesi:** KOBİ'lerin ekonomi içinde etkinliğini ve gücünü artırma noktasında fon sağlama ve finansal destek, KOBİ'lerin ekonomik sistem içindeki etkinliği ve gelişimi açısından hayati değere haizdir. KOBİ'lere yönelik özgün bankacılık hizmeti verecek kuruluşların planlanması ve bu tür firmaların kredi ihtiyaçlarının giderilmesinde finansman maliyetlerinin düşürülmesi önemli bir avantaj sağlayacaktır. Malezya'da uygulanan bu yöntemde ayrıca, gerek kredi alma gerekse iş hayatında yeterince etkin olmamış firmalara danışmanlık hizmeti

veren birimlerin oluşturulması da bu firmaların ekonomi içinde daha cesaretli girişimlerde bulunmalarının önünü açmıştır.

- **Kapasite artırma yöntemiyle bankacılığın geliştirilmesi:** Bankalar, finansal sistemin bir parçası olarak KOBİ'lerin kapasitelerinin gelişmesine yardımcı olabilirler. Bu destek sonuçta KOBİ'lerin finansal yönetim bilgi ve becerilerinin gelişmesine önemli katkı sağlar.
- **Ortaya konan genel düzenleme ve kuralların ülkeden ülkeye farklılıklarının giderilmesi:** İslami finans ve İslami bankacılığa ilişkin genel kural ve düzenlemelerin konvansiyonel bankacılıkta olduğu gibi tüm ülkelerde tek ve aynı olması gerekir. Özellikle mezhep temelli farklılıkları en aza indirgeyecek ve İslam finansın "anayasası" niteliği taşıyabilecek evrensel bir standart yapının oluşturulması konusunda tüm tarafların istekli ve gayretli olması hayati değer taşır.
- **Alanında uzman ve yetkin kişilerin sistemde görev alması:** İlahiyat, İslam hukuku, konvansiyonel ve İslami Bankacılık, Finans, Teknik İslami Finans, İnovasyon ve ürün geliştirme gibi konularda multidisipliner yetkinliği olan uzmanların bu süreçlerde görev alması yönündeki adımlardan taviz verilmemesi, sistemin işlerliği ve standartların oluşturulması açısından oldukça önemlidir.
- **İslami finansman enstrümanlarının daha düşük risk içeren ve tarafları koruyan basit ve anlaşılır İslami finansal ürünlerin geliştirilmesi:** Bu çerçevede ulusal otoritelerin müşteri koruma düzenlemeleri oluşturması, İslami finansal okuryazarlığı arttırmaya yönelik eğitimlere ağırlık vermesi önemlidir. Ayrıca banka ve müşteriler arasındaki ilişkilerin düzenli olarak gözlenmesi, bankaların iflas ve ödeme güçlüğü gibi sorunlarla karşılaşmaması için gerekli düzenlemelerin yapılması İslami finansal sistemin derinleşmesi açısından önemlidir.
- **İslami interbank piyasalarının güçlenmesi ve derinleşmesi:** İslami interbank piyasaları genellikle fazla gelişmiş olmadığından bu bankaların piyasa temelli ürün alternatifini genişletme şansları kısıtlıdır. Buna karşılık konvansiyonel bankaların çok daha geniş bir portföy içinde istedikleri enstrümanı kullanma ve sisteme dahil etme imkanları söz konusudur.
- **Para politikasında kullanılacak daha etkin İslami finansal enstrümanların geliştirilmesi:** Malezya, İran ve Sudan'da uygulanmakta olan ticari sukuk ihraç ederek satın alma ve satma imkanları ile sistemin likidite sorununu aşmaya çalışmaktadırlar. Bazı

merkez bankaları ise likidite yönetimi için çift yönlü murabaha veya rezerv murabaha kullanmayı tercih etmektedirler. Ancak tüm bunların yanında Şeriatın uygun gördüğü likidite enstrümanları ve kamu sukuku altyapısının geliştirilmesi, İslami internet para piyasalarının derinleşmesinde önemli bir ilerleme olacaktır.

- **İslami bankacılığın daha etkin hale gelmesi için vergi sistemlerinde ulusal ve uluslararası düzeyde yeni ve destekleyici düzenlemelerin yapılması:** Gelir vergilerinde, KDV gibi satış vergilerinde, belli başlı işlem vergilerinde, çift yönlü vergi uygulamalarında düzenlemeler yapılması, İslami finansal enstrümanlara yönelik talebin artmasına yol açacaktır. Aracılık, portföy yatırımları, broker işlemleri, sigorta ve diğer uygulamalarda düzenlemeler yapılabilir. Vergi düzenlemeleri yerelde olduğu kadar uluslararası işbirliği de gerektirir.

Sonuç

Güneydoğu Asya'nın önemli müslüman ülkelerinden olan Malezya, son yıllarda küresel İslami finans endüstrisinde güçlü ve önemli bir yere sahip olmuştur. İlk olarak hacı adaylarının fonlarının tutulması için başlatılan İslami bankacılık uygulamaları, ülkede nüfusun çoğunluğunu temsil eden yoksul müslüman Malay halkından gelen talepleri de göz önüne alarak devletin en önemli finans politikaları haline gelmiştir. Malezya'da uzun yıllar boyunca emekleme dönemi geçiren İslami bankacılık, ilk olarak 1983 yılında başlatılan girişimlerle kendine daha güçlü bir yaşam alanı bulmuştur. 2013 yılında uygulamaya konan Sermaye Piyasaları Kanunu'na kadar geçen dönemde yavaş bir ilerleme seyri izleyen İslami finans ve İslami bankacılık, bu tarihten itibaren çok hızlı şekilde büyümeye başlamıştır. İşlem hacminde görülen artış yanında, İslami finans sektörüne yönelik yapılan düzenlemelerle birlikte sektörün güçlenmesi ve derinleşmesi, "feedback" etkisi ortaya koymuştur. Bir yandan sayıca ve miktarca artan İslami finansal işlemler, diğer yandan da sektörün derinleşmesine katkı sağlamıştır. Son yıllarda özellikle sukuk işlemleri konusunda dünyanın en başarılı ülkeleri arasında gösterilen Malezya, alt yapı yatırımları, sağlık ve eğitim başta olmak üzere çok çeşitli alan ve sektörlerde sukuk ihracını gerçekleştirmektedir. İkincil piyasa işlemleri konusunda da dünya lideri konumunda olan Malezya, son dönemde geliştirdiği sürdürülebilir çevre için "yeşil sukuk" uygulaması ile müslüman ve müslüman olmayan tüm yatırımcıların ilgisini çekmiştir. İslami finans başlığı altında yer alan İslami sigorta (tekâful) konularında da önemli girişimlerde bulunan Malezya, taşıt sigortası yanında sağlık sigortası

konusunda da tekâful uygulamalarını geliştirmeyi hedeflemektedir. Dual bankacılık sisteminin işletildiği ülkede halen çok sayıda İslami bankanın yanında konvansiyonel bankalar, bu bankaların İslami bankacılık hizmeti veren pencereleri ve diğer aracı finans kuruluşları ile güçlü bir finans endüstrisi mevcuttur. Ancak, İslami finansın derinleşmesi önünde halen aşılması gereken engeller ve alınması gereken çok yol vardır. Halen halkın önemli bir kısmında görülen İslami finansal okur-yazarlığın yetersizliğinden, konvansiyonel bankacılık işlemlerinin tüm teşviklere rağmen sektörü domine etmesine kadar çok sayıda alanda çalışmaların yapılması gerekir. Öte yandan, Malezya'nın bireysel alabileceği tedbirler yanında, küresel ölçekte alınması gerekli tedbirler de söz konusudur. Konvansiyonel bankacılıkta olduğu gibi tüm dünyada geçerli olabilecek ortak usul ve yöntemlerin geliştirilmesi, mezhepsel farklılıkların minimize edilmesi gibi temel konularda önemli düzenlemeler yapılmalıdır. Bu çerçevede alınacak tedbirlerin tüm ülkelerce uzlaşa ile uygulanması, küresel İslami finansın gelişmesine önemli katkılar sağlayacaktır.



KAYNAKÇA

- AL RAHAHLEH, N.; BHATTİ, M.I. VE MİSMAN, F.N. (2019). Developments in Risk Management in Islamic Finance: A Review. *Journal of Risk and Financial Management*, Vol.12, No.1, pp.1-22.
- ARİFF, M. (2017). Islamic Banking in Malaysia: The Changing Landscape. *Institutions and Economies*, 9 (2), 1-13.
- BANK NEGARA (2008). *The MIFC Initiatives and Key Achievements* https://www.bnm.gov.my/files/press_release/2008/attachment_mifc.pdf
- BANK NEGARA (2016). *The Financial Stability and Payment Systems Report*, http://www.bnm.gov.my/files/publication/fsps/en/2016/fs2016_book.pdf
- BANK NEGARA (2017). *Shariah Advisory Council*, http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=en_about&pg=en_thebank&ac=439&lang=en
- BANK NEGARA (2017a). *Annual Report 2016*, 23 Mart 2017
- BANK NEGARA (2017b). *Financial Sector Development*, http://www.bnm.gov.my/index.php?lang=en&ch=fsd&pg=en_fsd_market_infra&ac=93

- BANK NEGARA (2017c). *Islamic Banking & Takaful*,
http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=fs_mfs&pg=fs_mfs_bank
- BELLO, S. A. A. ve A. G. A. R., ZUBAEDY (2015). Shari'ah Governance Framework Model for Malaysian Islamic Banking and Finance: A Critical Analysis. *IOSR Journal of Business and Management*, Vol. 17, Issue 19, Ver. I, October 215, pp.9-19.
- BHATTY, A. (2010). The Growing Importance of Takaful Insurance. *Asia Regional Seminar, OECD and Bank Negara*, Kuala Lumpur, 23-24 September 2010, pp.1-9, www.oecd.org/finance/insurance/46116115.pdf
- CHENG, L. ve S. L. LIM (2017). Islamic Banking, The Unconventional Banking Aspect. *DBS Asian Insights, Sector Briefing*, No. 39, April 2017, pp.1-48.
- export.gov (2017). *Capital Market and Portfolio Investment, Money and Banking*, 25.07.2017, <https://www.export.gov/article?id=Malaysia-Financial-Sector>
- EY (2016). *World Islamic Banking Competitiveness Report, New Realities, New Opportunities*
- FED (2009). *Islamic Finance: Malaysia's Growing Role*, FED of San Francisco, Country Analysis Unit, Asia Focus, pp.1-4.
- FURQANI, H. ve R. MULYANY (2009). Islamic Banking and Economic Growth: Empirical Evidence from Malaysia. *Journal of Economic Cooperation and Development*, Vol. 30, No. 2, pp.59-74.
- IBRAHIM, U.; A. MUNEEZA ve R. HASSAN (2012). Conflicts Facing Islamic Banking in Malaysia: Dual Banking System Versus Dual Legal System. *Australian Journal of Basic and Applied Sciences*, Vol. 6, No. 11, pp.246-251.
- IFSB (2016). *Islamic Financial Services Industry Stability Report*, May 2016, Malaysia
- INTERNATIONAL ISLAMIC FINANCE MARKET (2017). *Sukuk Report*. https://www.iifm.net/wp-content/uploads/2019/08/IIFM-Sukuk-Report-6th-Edition_2.pdf
- ISLAMIC DEVELOPMENT BANK AND WORLD BANK (2016). *Global Report on Islamic Finance: Islamic Finance, A Catalyst for Shared Prosperity?*, Washington DC.
- KAMMER, A.; M. NORAT; M. PINON vd. (2015). Islamic Finance: Opportunities, Challenges, and Policy Options. *IMF Staff Discussion*
-

Note, SDN/15/05, April 2015, pp.1-38.

- LEE, S. R. (2001). Islamic Banking in Malaysia, *The Southeast Asian Review*, Vol. 11, Fall 2001, pp.269-28
- LINN, F. L. ve V. ANG (2016). "Evolving Dynamics of Banks' Funding and Liquidity Management" in *Financial Stability and Payment Systems Report*, Bank Negara, pp. 47-50.
- LO, C. W. ve C. S. LEOW (2014). Islamic Banking in Malaysia: A Sustainable Growth of the Consumer Market. *International Journal of Trade, Economics and Finance*, Vol. 5, No. 6, December 2014, pp.526-529.
- MADUN, A.; Y. KAMARULZAMAN ve F. Z. ROSLAN NUR (2011). The Challenges on the Marketing of Equity-Based Financing Product of Islamic Banking, pp.1-17
https://umexpert.um.edu.my/file/publication/00009698_87133.pdf
- MALAYSIA WORLD'S ISLAMIC FINANCE MARKETPLACE (2017). *2016 Global Sukuk Market: A Record Year for Corporate Issuance*, 27 Mart 2017. http://www.mifc.com/index.php?rp=sukuk_report_270317.pdf
- MALIKOVI, A. (2017). "How Do Sovereign Sukuk Impact on the Economic Growth of Developing Countries? An Analysis of Infrastructure Sector", in *Critical Issues and Challenges in Islamic Economics and Finance Development*, Ed. Velid Efendic, Fikret Hadzic, and Hylmun Izhar, Palgrave Mcmillan, Switzerland, pp.1-38
- MIFC (Malaysia World's Islamic Finance Marketpalce) (2017). *2016 Global Sukuk Market: A Record Year for Corporate Issuance*, 27 Mar 2017, pp.1-5.
http://www.mifc.com/index.php?rp=sukuk_report_270317.pdf
- MIFC (Malaysia Islamic Finance Marketplace) (2017) *Sukuk Going Green, Malaysia Continues to Drive Innovation*,
<http://www.mifc.com/index.php?ch=28&pg=72&ac=184&bb=uploadpdf>
- MUSARI, K. (2013). Analysis of Difference Between Before and After the Issuance of Sovereign Sukuk to the Financial of State and Well-Being of Society in Bahrain, Malaysia and Indonesia. *International Samanm Journal of Finance and Accounting*, July 2013, Vol. 1, No. 2, pp.32-47.
- NAKAGAWA, R. (2009). The Evolution of Islamic Finance in Southeast Asia: The Case of Malaysia. *The Journal of Applied Business Research*, Vol. 25, No. 1, February 2009, pp.111-126.
- SCHWAB, K. (2017). *The Global Competitiveness Report 2017-2018*. World
-

Economic Forum, Switzerland

SCHWAB, K. (2016). *The Global Competitiveness Report 2016-2017*. World Economic Forum, Switzerland

SUBKY, K. H. M.; Y. L. JING; M. M. ABDULLAH; M. Z. FARHAN ve A. FAIZRAKHMAN (2017). The Implication of Musharakah Mutanaqisah in Malaysian Islamic Banking Arena: A perspective on Legal Documentation. *International Journal of Management and Applied Research*, Vol. 4, No. 1, pp.17-30.

THOMPSON AND REUTERS (2016a). *Global Islamic Economy Report 2016-2017*. <https://ceif.iba.edu.pk/pdf/ThomsonReuters-stateoftheGlobalIslamicEconomyReport201617.pdf>

THOMPSON AND REUTERS (2016b). Islamic Finance Development Report, <https://www.slideshare.net/EzzedineGHLAMALLAH/icd-thomson-reuters-islamic-finance-development-report-2016>

THOMPSON AND REUTERS (2018). State of the Global Islamic Economy Report 2018/2019. <https://haladinar.io/hdn/doc/report2018.pdf>

WORLD BANK (2017). Net Domestic Credit, <https://data.worldbank.org/indicator/FM.AST.DOMS.CN?end=2016&locations=MY&start=2010&view=chart>

WORLD BANK (2017). Total Reserves, Including Gold <https://data.worldbank.org/indicator/FI.RES.TOTL.CD?end=2016&locations=MY&start=2010&view=chart>

WORLD BANK (2017). Bank Capital to Assets Ratio, <https://data.worldbank.org/indicator/FB.BNK.CAPA.ZS?end=2016&locations=MY&start=2010&view=chart>

WORLD BANK (2017). Bank Liquid Reserves to Bank Assets Ratio, <https://data.worldbank.org/indicator/FD.RES.LIQU.AS.ZS?end=2016&locations=MY&start=2010&view=chart>

<https://www.sukuk.com/article/malaysia-launches-the-worlds-first-green-sukuk-6361/>, Malaysia Launches the World's First Green Sukuk, 14 October 2017.

<https://www.treasury.gov/about/organizational-structure/offices/International-Affairs/Documents/malaybnk.pdf> (1998:330-333)



AN INVESTIGATION OF ISLAMIC FINANCE AND ISLAMIC BANKING IN MALAYSIA *

📧 Ayfer GEDİKLİ^a

📧 Seyfettin ERDOĞAN^b

Extended Abstract

After many years of strong growth performance, Islamic banking industry has become an important source of the global financial system. As one of the pioneer countries, Malaysia has been trying to improve its Islamic financial system since 1980's by diversifying Islamic financial products. In order to have a sustainable development in Islamic finance in Malaysia, Shariah compliant new Islamic financial instruments are produced. Today, as one of the leader countries in Islamic finance Malaysia has a significant share in the Islamic financial system with its Islamic banks' assets, sukuk and other Islamic funds. By comparison in terms of Islamic financial assets, Malaysia comes just after Saudi Arabia. The emergence of the Islamic banking system in Malaysia was driven by the demand of depositors for interest free services. To satisfy this need, the first commercial Islamic bank in Malaysia was established in 1983 under the name of Bank Islam Malaysia Berhad. In the banking industry in Malaysia where the dual system has been operated, conventional banks are operating as well as domestic and foreign Islamic banks. As conventional banks also provide Islamic banking services, a strong competitive market has been established in the financial system. With the government's efforts and legislative changes, Malaysia showed a remarkable performance in passing 40 years. There are numerous institutions and organizations within the financial system such as Islamic banks, conventional banks, Islamic banking branches of foreign conventional banks, offshore banks, windows of conventional banks providing Islamic banking

* This article has been derived from a project entitled "Katılım Bankacılığında Öne Çıkan Ülkeler Üzerine Bir Araştırma ve Türkiye İçin Politika Önerileri" which is accepted by Gebze Chamber of Commerce.

^a Assoc. Prof., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, ayfergedikli@gmail.com

^b Prof. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, erserdagm@hotmail.com

services and intermediary financial companies. With such a sophisticated financial ecosystem, Malaysia has become a model country with its Islamic banking sector exceeding \$65 billion. In Malaysia, a wide range of Shariah compliant Islamic contracts such as mudarabah, musharakah, murabaha, salaam and wadiah are used. Besides, sukuk issuance has been started in compliance with Shariah laws in 2002. In recent years, in addition to the sukuk issuance in USD, sukuk issuances in domestic currency ringgit are also recognized in international financial markets. With further innovative implementations on sukuk, an important initiative has been made on protecting environment which is currently in the agenda of the whole world. The new Islamic financial instrument, the green sukuk, supports sustainable environmental friendly infrastructure projects such as renewable energy projects. In this context, green sukuk, just like conventional bonds with fixed income rate, provides investment opportunities in line with the demand of investors who want to make investments on environmental friendly projects. Sukuk issuance directly affects the official reserve level as it promotes capital inflows. Furthermore sukuk issuance has a significant positive impact on capital budget as well as real income growth. By providing tax incentives, Malaysia also welcomes foreign investors those prefer Islamic banking and Islamic financial instruments. With these advantages and innovative products, Malaysia became Asia's largest corporate bond and sukuk market. In addition to sukuk, much have been done on Islamic insurance, takaful, also. With the new regulations, the development of takaful industry has been supported by the government. Thanks to the tax incentives implemented by the government, foreign compaines from all over the world like UK and Bahrain, opened takaful business branches in Malaysia. However, although Malaysia has managed to become one of the leading countries in Islamic finance with its sound Islamic financial infrastructure, it is a fact that there are some difficulties in the implementation processes. Problems arise from the lack of recongnition of Islamic financial products in sales and marketing, conflicts in establishing a common legal infrastructure, necessity to hold a relatively higher amount of cash comparing with conventional banks are the primary problems of Islamic financial industry in Malaysia.

There are many legal regulations and arrangements in Malaysia to overcome these obstacles in front of the Islamic finance sector. Besides, by offering attractive Islamic financial services and instruments in compliance with Shariah laws, the government tries to include the funds outside the financial system due to the religious reasons to the financial system. The deepening and improving soundness of the Islamic financial system brought technologic

innovation, internet banking and mobil banking applications which will have a feedback effect on the Islamic financial system performance. In addition to the measures such as minimizing the costs of entering the market and taking precautions to reduce the asymmetric information, developing appropriate financing opportunities for SME's are the other regulations. It should be noted that there has to be some global regulations along with the local regulations. Establishing global standards on the Islamic financial system, i.e. eliminating the differences between countries in the implementation of the Islamic financial instruments/Islamic banking transactions, minimizing the effects of disagreements because of sectarian differences, empowering oversighting and supervisory institutions and policy making processes, development of financial system with applications such as the acquisition of financial institutions, developing and deepening Islamic interbank markets and providing tax incentives are the most important global protections.

In this vein, the aim of this study is to analyze Islamic banking and Islamic financial applications in Malaysia. In the paper, after giving detail information about Islamic banking and Islamic finance practices in Malaysia, some policy implications will be put forth for developing Islamic finance in this country. The paper has the headings of the financial system in the country, the structure and functioning of Islamic banking, Islamic financial instruments, sukuk and takaful practices as well as policy implications for the development of Islamic financial system.

Keywords: Islamic law, Islamic Finance, Islamic Banking, Malaysia.

